

**EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO
PRAKTIKOS APŽVALGA
2022 M. SAUSIO 1 D.–2022 M. BIRŽELIO 30 D.**

**APŽVALGĄ PARENGĖ
LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
TEISMŲ PRAKTIKOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

(2022 m. sausio 1 d.–2022 m. birželio 30 d.)

UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS.....	5
2022 m. birželio 30 d. sprendimas byloje M. A., C-72/22 PPU	5
<i>Dėl karo padėties ar nepaprastosios padėties arba ekstremaliosios situacijos atveju taikomų teisės normų, užkertančių kelių galimybei naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra šios valstybės narės teritorijoje neteisėtai esantiems užsieniečiams</i>	<i>5</i>
<i>Dėl karo padėties ar nepaprastosios padėties arba ekstremaliosios situacijos atveju taikomų teisės normų, įtvirtinančių pagrindą sulaukyti prieglobsčio prašytoją vien todėl, kad jis šios valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai</i>	<i>6</i>
DUOMENŲ APSAUGA	6
2022 m. kovo 24 d. sprendimas byloje X, Z prieš Autoriteit persoonsgegevens, C-245/20	7
<i>Dėl atvejo, kai teismas laikinam disponavimui pateikia žurnalistams procesinius dokumentus, kuriuose yra asmens duomenų, priskyrimo prie jo „teisminių funkcijų“ vykdymo, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 55 straipsnio 3 dalį</i>	<i>7</i>
Didžiosios kolegijos 2022 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje G. D. prieš Commissioner of An Garda Síochána ir kt., C-140/20	8
<i>Dėl teisėkūros priemonių, kuriomis prevenciškai numatomas bendras ir nediferencijuotas srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimas, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui, draudimo</i>	<i>9</i>
<i>Dėl draudimo nacionaliniam teismui apriboti laiko atžvilgiu jo paties pagal nacionalinę teisę pripažinto negaliojančiu nacionalinės teisės akto, nustatančio tokį duomenų saugojimą, poveikį</i>	<i>9</i>
<i>Dėl pagal Europos Sąjungos teisę nedraudžiamų teisėkūros priemonių, kuriomis, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui, numatomas tam tikrų duomenų saugojimas</i>	<i>9</i>
KONKURENCIJA	10
Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 22 d. sprendimas byloje bpost SA, C-117/20.....	10
<i>Dėl baudos juridiniam asmeniui skyrimo už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą, kai dėl tų pačių faktinių aplinkybių, pasibaigus procedūrai, susijusiai su sektorių teisės aktu, kuriais siekiama liberalizuoti atitinkamą rinką, pažeidimu, dėl šio juridinio asmens jau buvo priimtas galutinis sprendimas</i>	<i>10</i>
Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 22 d. sprendimas byloje Nordzucker ir kt., C-151/20.....	12
<i>Dėl non bis in idem principo santykio vykstant lygiagrečioms arba paeiliui vykdomoms procedūroms konkurencijos teisės srityje dėl tų pačių antikongkurencinių veikslių keliose valstybėse narėse</i>	<i>13</i>
SOCIALINĖ POLITIKA	14
2022 m. sausio 13 d. sprendimas byloje Koch Personaldienstleistungen, C-514/20.....	14
<i>Dėl išdirbtų valandų ribos, suteikiančios teisę į priedą už viršvalandžius, nustatymo darbuotojui pasinaudojus kasmetinėmis atostogomis</i>	<i>14</i>
TABAKO REGULIAVIMAS.....	15
Didžiosios kolegijos 2022 m. vasario 22 d. sprendimas byloje Stichting Rookpreventie Jeugd ir kt., C-160/20.....	15
<i>Dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje numatyto metodo taikymo matuojant didžiausius leistinus dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekius iš cigarečių, skirtų pateikti rinkai arba gaminamų valstybėse narėse, išsiskiriančiose medžiagose</i>	<i>15</i>
<i>Dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje daromos nuorodos į ISO standartus, kurie tuo etapu nebuvo paskelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, suderinamumo su ES teise</i>	<i>16</i>
2022 m. vasario 24 d. sprendimas byloje PJ, C-452/20.....	17
<i>Dėl proporcingumo principo aiškinimo taikant nacionalines normas, kuriomis už tabako gaminių nepilnamečiams pardavimą baudžiama ne tik bauda, bet ir licencijos sustabdymu</i>	<i>17</i>
MUITINĖS VEIKLA	18

2022 m. birželio 9 d. sprendimas byloje FAWKES, C-187/21	18
<i>Dėl muitinės teisės muitinę vertę nustatyti pagal šiuo tikslu tvarkomą nacionalinę duomenų bazę, neatsižvelgiant į kitų valstybių narių ir (ar) Sąjungos institucijų analogiškos bazės esančių informaciją</i>	19
2022 m. birželio 9 d. sprendimas byloje Baltic Master, C-599/20	19
<i>Dėl pirkėjo ir pardavėjo pripažinimo (ne)susijusiais asmenimis prekių muitinės vertės nustatymo tikslais, kai nėra sąsajas patvirtinančių konkrečių dokumentų, tačiau prekių pirkimo–pardavimo sandorio sudarymo aplinkybės rodo ypač glaudų ryšį tarp šio sandorio šalių</i>	20
APMOKESTINIMAS	20
2022 m. vasario 24 d. sprendimas byloje SC Cridar Con, C-582/20	20
<i>Dėl mokesčių institucijos teisės sustabdyti skundo dėl sprendimo, kuriuo atsisakoma suteikti teisę į PVM atskaitą dėl dalyvavimo į sukčiavimą įtrauktame sandoryje, nagrinėjimą iki bus priimtas sprendimas baudžiamojoje byloje, pradėtoje dėl šio sukčiavimo</i>	21
2022 m. balandžio 7 d. sprendimas byloje Kauno teritorinė muitinė, C-489/20	21
<i>Dėl skolos muitinei išnykimo, kai kontrabandinės prekės konfiskuojamos jau po jų neteisėto įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją</i>	22
<i>Dėl pareigos sumokėti akcizų ir importo PVM už akcizais apmokestinamas kontrabandines prekes, kurios po jų išleidimo į laisvą apyvartą (neteisėto įvežimo) buvo konfiskuotos ir sunaikintos</i>	22
BENDRA ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA	22
2022 m. gegužės 5 d. sprendimas byloje R. en R. (Utilisation agricole d'un produit non autorisé), C-189/21	22
<i>Dėl augalų apsaugos produkto naudojimo, pasibaigus jo autorizacijos bei naudojimo laikotarpiui</i>	23
ELEKTROS ENERGIJOS VIDAUS RINKA	24
2022 m. sausio 27 d. sprendimas byloje Fondul Proprietatea SA ir kt., C-179/20	24
<i>Dėl garantuotos prieigos prie perdavimo tinklų tam tikriems elektros energijos gamintojams</i>	24
<i>Dėl tam tikriems elektros gamintojams nustatytų priemonių pripažinimo valstybės pagalba</i>	25
VARTOTOJAI	26
2022 m. kovo 24 d. sprendimas byloje Upfield Hungary, C-533/20	26
<i>Dėl pareigos nurodyti konkrečių naudoto vitamino formulę produkto sudedamųjų dalių sąraše tada, kai produkte yra vitaminų</i>	27
2022 m. balandžio 7 d. sprendimas byloje Fuhrmann-2, C-249/21	27
<i>Dėl sudarant nuotolinės prekybos sutartį elektroninėmis priemonėmis paspaudžiamo mygtuko, pažymėto žodžiais „Baigti rezervaciją“, vertinimo kaip įpareigojančio vartotoją sumokėti</i>	28
MAISTO PRODUKTŲ SAUGUMAS	28
2022 m. balandžio 28 d. sprendimas byloje UAB „Romega“, C-89/21	28
<i>Dėl kompetentingų institucijų diskrecijos laikyti nesaugiais maisto produktus, kuriuos sudaro šviežia paukštiena ir kuriuose buvo nustatyta kitų patogeninių mikroorganizmų, o ne Reglamento Nr. 2073/2005 nuostatose nurodytų salmonelių serotipų</i>	29
NE MAISTO PRODUKTŲ SAUGUMAS	29
2022 m. birželio 2 d. sprendimas byloje Get Fresh Cosmetics Limited, C-122/21	29
<i>Dėl būtinybės objektyviais ir pagrįstais duomenimis įrodyti kosmetikos gaminių, kurie dėl savo išvaizdos gali būti supainioti su maisto produktais, keliamą pavojų sveikatai</i>	30
TRANSPORTAS	30
Didžiosios kolegijos 2022 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje CityRail, C-453/20	30
<i>Dėl teisminių ir administracinių funkcijų vykdymo atskyrimo</i>	31
TEISĖS AKTŲ DERINIMAS	32
Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 29 d. sprendimas byloje Getin Noble Bank, C-132/20	32

<i>Dėl aplinkybių, susijusių su teisėjo paskyrimu į pareigas laikotarpiu, kai atitinkama valstybė dar nebuvo demokratinė, vertinant šio teisėjo (teismo) nepriklausomumą ir nešališkumą</i>	<i>34</i>
<i>Dėl teisėjų skyrimo procedūros metu padarytų pažeidimų pobūdžio ir sunkumo vertinimo, sprendžiant dėl atitinkamo teisėjo (teismo) nepriklausomumo ir nešališkumo</i>	<i>35</i>

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) procesinių sprendimų apžvalgos. Apžvalgos rengiamos, be kita ko, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Tyrimų ir dokumentacijos direktorato parengtas teismo sprendimų ir nutarčių santraukas. Šis dokumentas yra skirtas tik informuoti ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

UŽSIENIEČIŲ TEISINĖ PADĖTIS
2022 m. birželio 30 d. sprendimas byloje M. A., C-72/22 PPU

Prieglobsčio ir imigracijos politika – Direktyva 2011/95/ES¹ – Tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendra tvarka – Direktyva 2013/32/ES² – Normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis³ – Direktyva 2013/33/ES⁴ – Prašytojo sulaikymas – Sulaikymo pagrindas – Nacionalinio saugumo arba viešosios tvarkos užtikrinimas – Prieglobsčio prašytojo sulaikymas dėl neteisėto atvykimo į Sąjungos teritoriją

Bylos aplinkybės

Visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje galiojant ekstremaliajai situacijai dėl masinio migrantų antplūdžio iš Baltarusijos trečiosios šalies piliėtis M. A. kartu su iš Lietuvos atvykusių asmenų grupe buvo sulaikytas Lenkijoje, nes neturėjo nei kelionės dokumentų, nei gyventi Lietuvoje ir Sąjungoje reikalingos vizos. Tuomet M. A. buvo perduotas Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT), kuri siekdama nustatyti M. A. teisinę padėtį, kreipėsi į teismą dėl jo sulaikymo ne ilgiau kaip šešiams mėnesiams. Bylos nagrinėjimo pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose metu, taip pat vėliau raštu VSAT M. A. teikė prašymus suteikti prieglobstį.

Esant tokiai ekstremaliajai situacijai dėl masinio migrantų antplūdžio, prašymas suteikti prieglobstį turi būti pateiktas laikantis Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 140¹² straipsnio 1 dalyje nustatytos tvarkos, antraip jis bus nepriimtinas. Be to, pagal to paties įstatymo 140¹⁷ straipsnį, esant tokiai ekstremaliajai situacijai, į Lietuvos teritoriją neteisėtai atvykęs užsienietis gali būti sulaikytas. Dėl šių kartu taikomų minėto įstatymo nuostatų M. A. neturėjo galimybės pateikti tarptautinės apsaugos prašymo, nes jis į Lietuvos teritoriją atvyko neteisėtai ir yra sulaikytas, taigi jis negalėjo būti laikomas ir prieglobsčio prašytoju.

Į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo kreipėsi M. A. sulaikymo klausimą apeliacine instancija nagrinėjęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl karo padėties ar nepaprastosios padėties arba ekstremaliosios situacijos atveju taikomų teisės normų, užkertančių kelią galimybei naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra šios valstybės narės teritorijoje neteisėtai esantiems užsieniečiams

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pirmuoju klausimu iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2013/32 6 straipsnis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos valstybės narės teisės normos, pagal kurias tais atvejais, kai yra įvesta karo padėtis ar nepaprastoji padėtis arba paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio, neteisėtai šalyje esantys trečiųjų šalių piliečiai faktiškai netenka galimybės naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra šios valstybės narės teritorijoje.

Teisingumo Teismas nurodė, kad nors paprašyti tarptautinės apsaugos ir pateikti tarptautinės apsaugos prašymą reiškia vienas po kito einančius skirtingus etapus, šie veiksmai yra glaudžiai tarpusavyje susiję, nes jais siekiama užtikrinti, pirma, galimybę veiksmingai pasinaudoti tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra ir, antra, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija)

¹ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos

³ ES pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnyje nustatyta: „Teisė į prieglobstį garantuojama pagal 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvenciją ir 1967 m. sausio 31 d. Protokolą dėl pabėgėlių statuso bei Europos Sąjungos sutartį ir Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo“.

⁴ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo

18 straipsnio veiksmingumą. Teisingumo Teismo vertinimu, nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta, kad trečiosios šalies pilietis, neteisėtai esantis šalyje, vien dėl šios aplinkybės netenka galimybės paprašyti tarptautinės apsaugos ar pateikti tarptautinės apsaugos prašymą po to, kai atvyko į Lietuvos teritoriją, užkerta kelią tokiam piliečiui realiai naudotis Chartijos 18 straipsnyje įtvirtinta teise, atitinkamai, tokia nacionalinė teisės norma negali būti laikoma atitinkančia Direktyvos 2013/32 6 straipsnyje ir 7 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus. Pagal Direktyvos 2013/32 6 straipsnio 3 dalį valstybės narės gali reikalauti, kad tarptautinės apsaugos prašymai būtų pateikti asmeniškai ir (arba) nurodytoje vietoje. Vis dėlto, Teisingumo Teismas nurodė, kad valstybės narės negali tuo naudotis taip, kad praktiškai šiems piliečiams ar kai kuriems iš jų kiltų kliūčių pateikti prašymą arba pateikti jį „kuo greičiau“. Aiškinant priešingai, būtų pažeistas Direktyvos 2013/32 tikslas užtikrinti galimybę veiksmingai, lengvai ir greitai pasinaudoti tarptautinės apsaugos suteikimo procedūra ir būtų labai pakenkta teisės prašyti prieglobsčio, kuri pagal šios direktyvos 7 straipsnį pripažįstama kiekvienam trečiosios šalies piliečiui, veiksmingumui.

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės siekio pateisinti nacionalinėje teisėje nustatytus teisės pateikti tarptautinės apsaugos prašymą apribojimus grėsmės viešajai tvarkai ar vidaus saugumui, kuri kyla Lietuvos Respublikai dėl masinio migrantų antplūdžio jos pasienyje su Baltarusija, sumetimais Teisingumo Teismas nurodė, kad negalima bendrai remtis grėsme viešajai tvarkai ar vidaus saugumui, kylančia dėl masinio trečiųjų šalių piliečių antplūdžio, ir taip pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau SESV) 72 straipsnį pateisinti nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią iš neteisėtai valstybėje narėje esančio trečiosios šalies piliečio de facto atimta teisė pateikti tarptautinės apsaugos prašymą šios valstybės narės teritorijoje.

Dėl karo padėties ar nepaprastosios padėties arba ekstremaliosios situacijos atveju taikomų teisės normų, įtvirtinančių pagrindą sulaikyti prieglobsčio prašytoją vien todėl, kad jis šios valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas antruoju klausimu iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 2 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamos valstybės narės teisės normos, pagal kurias tais atvejais, kai yra įvesta karo padėtis ar nepaprastoji padėtis arba paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio, prieglobsčio prašytojas gali būti sulaikytas vien todėl, kad jis šios valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai.

Teisingumo Teismas šiuo klausimu pažymėjo, jog tai, kad tarptautinės apsaugos prašytojas valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai, nėra vienas iš pagrindų, kuriais remiantis pagal Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 3 dalį galima pateisinti tokio prašytojo sulaikymą. Taigi trečiosios šalies piliečiui negali būti taikoma sulaikymo priemonė vien dėl šios priežasties.

Dėl grėsmės viešajai tvarkai ir nacionaliniam saugumui kaip užsieniečių sulaikymo pagrindo tokiais išimtinėmis aplinkybėmis, kokios susiklostė dėl masinio užsieniečių antplūdžio iš Baltarusijos, Teisingumo Teismas nurodė, kad atsižvelgiant į būtinumo reikalavimą, pagal Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 3 dalies pirmos pastraipos e punktą grėsmė nacionaliniam saugumui arba viešajai tvarkai gali pateisinti prašytojo sulaikymą arba jo pratęsimą tik su sąlyga, kad dėl jo asmeninio elgesio kyla realus, tuo metu esantis ir pakankamai didelis pavojus pagrindiniam visuomenės interesui arba atitinkamos valstybės narės vidaus ar išorės saugumui. Tokiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad tarptautinės apsaugos prašytojo buvimo šalyje neteisėtumas savaime rodo pakankamai didelę grėsmę kuriam nors pagrindiniam visuomenės interesui arba grėsmę valstybės narės vidaus ar išorės saugumui. Taigi, Teisingumo Teismo vertinimu, negalima pritarti tam, kad toks prašytojas gali kelti grėsmę šios valstybės narės nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/33 8 straipsnio 3 dalies e punktą, vien dėl to, kad jis valstybėje narėje yra neteisėtai. Kita vertus, ši išvada neužkerta kelio tam, kad valstybėje narėje neteisėtai esantis tarptautinės apsaugos prašytojas, atsižvelgiant į konkrečias jo pavojingumą patvirtinančias aplinkybes ir kartu į jo buvimo šalyje neteisėtumą, galėtų būti laikomas keliančiu tokią grėsmę.

[Prieiga internete](#)

DUOMENŲ APSAUGA

2022 m. kovo 24 d. sprendimas byloje X, Z prieš Autoriteit persoonsgegevens, C-245/20

Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Reglamentas (ES) 2016/679 – Priežiūros institucijos kompetencija – 55 straipsnio 3 dalis – Duomenų tvarkymo operacijos, kurias atlieka teismai, vykdydami savo teismines funkcijas – Sąvoka – Procesinių dokumentų, kuriuose yra asmens duomenų, pateikimas žurnalistams

Bylos aplinkybės

Po 2018 m. spalio 30 d. *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai) administracinių ginčų skyriuje įvykusio posėdžio byloje, kurioje Z buvo bylos šalis, o X – jo atstovas, prie šių asmenų priėjo žurnalistas. Per pokalbį X sužinojo, kad žurnalistas turi dokumentų iš atitinkamos bylos medžiagos, įskaitant jo paties parengtus dokumentus, kuriuose, be kita ko, buvo nurodytas jo vardas ir pavardė, adresas ir Z nacionalinis identifikavimo numeris. Žurnalistas jam paaiškino, kad ši informacija jam buvo suteikta pasinaudojus teise gauti bylos medžiagą, kurią žurnalistams užtikrina *Raad van State* (Valstybės Taryba) administracinių ginčų skyrius.

Tuomet X ir Z paprašė *Autoriteit persoonsgegevens* (Asmens duomenų apsaugos institucija, Nyderlandai, toliau – AP) imtis prieš *Raad van State* asmens duomenų apsaugos taisyklių „įgyvendinimo priemonių“. Savo prašymuose, kurie prilygo skundams, jie tvirtino, kad tokiu leidimu žurnalistams susipažinti su jų asmens duomenimis, esančiais teismo bylos medžiagoje, pažeistas Reglamentas 2016/679⁵.

Atsakydama į šiuos prašymus AP nurodė, kad pagal Reglamento 2016/679 55 straipsnio 3 dalį neturi kompetencijos prižiūrėti *Raad van State* (Valstybės Taryba) atliktų atitinkamų asmens duomenų tvarkymo operacijų. X ir Z prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme – *Rechtbank Midden-Nederland* (Vidurio Nyderlandų apylinkės teismas, Nyderlandai) – apskundė sprendimą, kuriuo AP nepripažino savo kompetencijos nagrinėti jų prašymus.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl atvejo, kai teismas laikinam disponavimui pateikia žurnalistams procesinius dokumentus, kuriuose yra asmens duomenų, priskyrimo prie jo „teisminių funkcijų“ vykdymo, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2016/679 55 straipsnio 3 dalį

Prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Reglamento 2016/679 55 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad atvejis, kai teismas laikinam disponavimui pateikia žurnalistams procesinius dokumentus, kuriuose yra asmens duomenų, priskiriamas prie jo „teisminių funkcijų“ vykdymo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Šiomis aplinkybėmis jam buvo neaišku, ar siekiant atsakyti į šį klausimą reikia atsižvelgti į tai, kad priežiūros institucijos įgaliojimų vykdymas gali pakenkti teisėjų nepriklausomumui konkrečiose bylose priimant sprendimus. Jam taip pat kilo klausimas, ar reikia atsižvelgti į procesinių dokumentų pateikimo pobūdį ir tikslą, t. y. leisti žurnalistams geriau nušviesti teismo proceso eigą, arba į tai, ar toks pateikimas grindžiamas aiškiu teisiniu pagrindu nacionalinėje teisėje.

Teisingumo Teismas nurodė, kad Reglamento 2016/679 55 straipsnio 3 dalyje esanti nuoroda į teismų atliekamas duomenų tvarkymo operacijas „vykdant savo teismines funkcijas“ šio reglamento kontekste turi būti suprantama kaip apimanti ne tik asmens duomenų tvarkymą, kurį atlieka teismai konkrečiose bylose, bet plačiau – visas teismų atliekamas duomenų tvarkymo operacijas vykdančią teisminę veiklą, taigi priežiūros institucijos kompetencijai nepriklauso duomenų tvarkymo operacijos, kurių priežiūra, vykdoma šios institucijos, tiesiogiai ar netiesiogiai galėtų daryti įtaką jos narių nepriklausomumui arba nulemti jų sprendimus.

⁵ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1; klaidų ištaisymai OL L 127, 2018, p. 2 ir OL L 74, 2021, p. 35).

Šiuo klausimu pažymėta, kad nors teismo atliekamo duomenų tvarkymo pobūdis ir tikslas iš principo susiję su šio tvarkymo teisėtumo tikrinimu, jie gali būti požymiai, rodantys, kad duomenų tvarkymas priskiriamas prie šio teismo „teisminių funkcijų“ vykdymo. Savo ruožtu klausimai, ar duomenų tvarkymas pagrįstas aiškiu teisiniu pagrindu nacionalinėje teisėje arba ar jame esantys asmens duomenys gali būti teisėtai atskleisti tretiesiems asmenims, yra susiję išimtinai su duomenų tvarkymo teisėtumo tikrinimu, nes šie aspektai neturi reikšmės nustatant, ar priežiūros institucija yra kompetentinga užtikrinti šio tvarkymo priežiūrą pagal Reglamento 2016/679 55 straipsnį.

Teisingumo Teismas nusprendė, jog Reglamento 2016/679 55 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad atvejais, kai teismas laikinam disponavimui pateikia žurnalistams procesinius dokumentus, kuriuose yra asmens duomenų, kad jie galėtų geriau nušviesti šio proceso eigą, priskiriamas prie jo „teisminių funkcijų“ vykdymo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

[Prieiga internete](#)

Didžiosios kolegijos 2022 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje *G. D. prieš Commissioner of An Garda Síochána ir kt.*, C-140/20

Asmens duomenų tvarkymas elektroninių ryšių sektoriuje – Pranešimų konfidencialumas – Elektroninių ryšių paslaugų teikėjai – Bendras ir nediferencijuotas srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimas – Prieiga prie saugomų duomenų – *A posteriori* teisminė kontrolė – Direktyva 2002/58/EB – 15 straipsnio 1 dalis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 7, 8, 11 straipsniai bei 52 straipsnio 1 dalis – Galimybė nacionaliniam teismui apriboti negaliojančiais pripažintų su Sąjungos teise nesuderinamų teisės aktų poveikį laiko atžvilgiu – Netaikymas

Bylos aplinkybės

2015 m. kovo mėn. G. D. buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme iki gyvos galvos dėl nužudymo. Apeliaciniame skunde suinteresuotasis asmuo, be kita ko, priekaištavo pirmosios instancijos teismui, kad šis klaidingai srauto ir vietos nustatymo duomenis, susijusius su telefoniniais skambučiais, pripažino įrodymais, ir nurodė, kad 2011 m. įstatymu, kuriuo reglamentuojamas šių duomenų saugojimas ir kuriuo remiantis nacionalinės policijos tyrėjai turėjo prieigą prie šių duomenų, pažeidžiamos Sąjungos teise jam suteikiamos teisės.

Tam, kad baudžiamojoje byloje galėtų ginčyti minėtų įrodymų priimtinumą, G. D. pradėjo civilinį procesą *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) dėl tam tikrų 2011 m. įstatymo nuostatų pripažinimo negaliojančiomis. Teismas pritarė G. D. argumentams ir nusprendė, kad 2011 m. įstatymo nuostata nesuderinama su Direktyvos 2002/58⁶ 15 straipsnio 1 dalimi, siejama su Chartijos 7, 8 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi. Dėl šio sprendimo Airija pateikė apeliacinį skundą *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kuris Teisingumo Teismui pateikė klausimus, susijusius, be kita ko, su duomenų saugojimu, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui.

Teisingumo Teismo vertinimas

⁶ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL L 201, 2002, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 514), iš dalies pakeista 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL L 337, 2009, p. 11; klaidų ištaisymai OL L 241, 2013, p. 9 ir OL L 275, 2014, p. 8).

Dėl teisėkūros priemonių, kuriomis prevenciškai numatomas bendras ir nediferencijuotas srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimas, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui, draudimo

Dėl draudimo nacionaliniam teismui apriboti laiko atžvilgiu jo paties pagal nacionalinę teisę pripažinto negaliojančiu nacionalinės teisės akto, nustatančio tokį duomenų saugojimą, poveikį

Dėl pagal Europos Sąjungos teisę nedraudžiamų teisėkūros priemonių, kuriomis, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui, numatomas tam tikrų duomenų saugojimas

Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2002/58 15 straipsnio 1 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos teisėkūros priemonės, kuriomis prevenciškai numatomas bendras ir nediferencijuotas srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimas, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui. Tačiau pagal minėtą 15 straipsnio 1 dalį, siejamą su Pagrindinių teisių chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, nedraudžiamos teisėkūros priemonės, kuriomis, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms visuomenės saugumui:

– numatomas tikslinis srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimas, kuris, remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais veiksniais, ribojamas atsižvelgiant į duomenų subjektų kategorijas arba geografinius kriterijus laikotarpiu, neviršijančiu to, kas griežtai būtina, tačiau kurį galima pratęsti,

– numatomas bendras ir nediferencijuotas ryšio šaltinio IP adresų saugojimas laikotarpiu, neviršijančiu to, kas griežtai būtina,

– numatomas bendras ir nediferencijuotas duomenų, susijusių su elektroninių ryšių priemonių naudotojų civiline tapatybe, saugojimas ir

– leidžiama kompetentingos institucijos, kuriai taikoma veiksminga teisminė kontrolė, sprendimu įpareigoti elektroninių ryšių paslaugų teikėjus apibrėžtu laikotarpiu užtikrinti operatyvų srauto ir vietos nustatymo duomenų, kuriuos turi šie paslaugų teikėjai, saugojimą,

kai aiškios ir tikslios tokių priemonių taikymo taisyklės užtikrina, kad saugant nagrinėjamus duomenis būtų laikomasi su tokiu saugojimu susijusių materialinių ir procesinių sąlygų ir atitinkami asmenys turėtų veiksmingas garantijas nuo piktnaudžiavimo rizikos.

Taigi Teisingumo Teismo didžioji kolegija savo sprendimu patvirtino suformuotą jurisprudenciją ir patikslino jos apimtį primindama, kad neleidžiama bendrai ir nediferencijuojant saugoti elektroninių ryšių srauto ir vietos nustatymo duomenų kovos su sunkiais nusikaltimais ir didelės grėsmės visuomenės saugumui prevencijos tikslais.

Teisingumo Teismas taip pat policijos pareigūno atžvilgiu patvirtino Sprendimu Prokuratuur (Prieigos prie elektroninių ryšių duomenų sąlygos) suformuotą jurisprudenciją, be kita ko, dėl pareigos kompetentingų nacionalinių institucijų prieigai prie minėtų saugomų duomenų taikyti išankstinę kontrolę, kurią atliktų teismas arba nepriklausoma administracinė institucija.

Direktyvos 2002/58, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/136, 15 straipsnio 1 dalis, siejama su Pagrindinių teisių chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, tiriant sunkius nusikaltimus ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą už juos, policijos pateiktus prašymus leisti susipažinti su saugomais duomenimis centralizuotai tvarko policijos pareigūnas, kuriam padeda policijoje įsteigtas padalinys, turintis tam tikrą autonomiją vykdant savo pareigas ir kurio sprendimams vėliau gali būti taikoma teisminė kontrolė.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal su Chartija siejamą Direktyvą dėl privatumo ir elektroninių ryšių draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos, tiriant sunkius nusikaltimus ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą už juos, policijos pateiktus prašymus leisti susipažinti su elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomais duomenimis centralizuotai tvarko policijos pareigūnas, kuriam padeda policijoje įsteigtas padalinys, turintis tam tikrą autonomiją vykdant savo pareigas ir kurio sprendimams vėliau gali būti taikoma teisminė kontrolė. Iš tiesų toks pareigūnas neatitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų, taikomų administracinei institucijai, atliekančiai išankstinę kompetentingų nacionalinių institucijų pateiktų prašymų suteikti prieigą kontrolę, nes jis nėra trečiasis asmuo šių institucijų atžvilgiu. Be to, nors tokio pareigūno sprendimui gali būti taikoma

a posteriori teisminė kontrolė, ši kontrolė negali pakeisti nepriklausomos ir išankstinės, išskyrus tinkamai pagrįstus skubos atvejus, kontrolės.

Sąjungos teisė turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nacionaliniam teismui draudžiama apriboti laiko atžvilgiu jo paties pagal nacionalinę teisę pripažinto negaliojančiu nacionalinės teisės akto, kuriuo elektroninių ryšių paslaugų teikėjai įpareigojami bendrai ir nediferencijuotai saugoti srauto ir vietos nustatymo duomenis, poveikį, kai toks teisės aktas nesuderinamas su Direktyvos 2002/58, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/136, 15 straipsnio 1 dalimi, siejama su Pagrindinių teisių chartija. Remiantis valstybių narių procesinės autonomijos principu, taip saugant duomenis gautų įrodymų priimtumo klausimas sprendžiamas pagal nacionalinę teisę, laikantis, be kita ko, lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų.

[Prieiga internete](#)

KONKURENCIJA

Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 22 d. sprendimas byloje *bpost SA, C-117/20*

Konkurencija – Pašto paslaugos – Universaliųjų paslaugų teikėjo patvirtinta tarifų sistema – Nacionalinės pašto sektoriaus reguliavimo institucijos skirta bauda – Nacionalinės konkurencijos institucijos skirta bauda – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 50 straipsnis – *Non bis in idem* principas – To paties pažeidimo buvimas – 52 straipsnio 1 dalis – *Non bis in idem* principo apribojimai – Kumuliacinis persekiojimo ir sankcijų taikymas – Sąlygos – Bendrojo intereso tikslo siekimas – Proporcingumas

Bylos aplinkybės

Ilgą laiką pašto paslaugas Belgijoje teikianti bendrovė *bpost SA* 2010 m. nustatė naują tarifų sistemą. 2011 m. liepos 20 d. sprendimu Belgijos pašto sektoriaus reguliavimo institucija nurodė *bpost* sumokėti 2,3 mln. Eur baudą už taikomų sektorių teisės aktų pažeidimą, nes ši nauja sistema pagrįsta nepateisinamu skirtingu požiūriu į tarpininkus ir tiesioginius klientus. Briuselio apeliacinis teismas panaikino šį sprendimą, motyvuodamas tuo, kad nagrinėjama tarifų politika nebuvo diskriminacinė. Šis galutiniu tapęs sprendimas priimtas išnagrinėjus prašymą priimti prejudicinį sprendimą, dėl kurio buvo priimtas 2015 m. vasario 11 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C-340/13.

2012 m. gruodžio 10 d. sprendimu Belgijos konkurencijos institucija konstatavo, kad *bpost* piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi, o tai draudžiama pagal nacionalinį Konkurencijos apsaugos įstatymą ir SESV 102 straipsnį. Šį piktnaudžiavimą sudarė tai, kad nuo 2010 m. sausio iki 2011 m. liepos mėn. *bpost* sukūrė ir taikė naują tarifų sistemą. Taigi Belgijos konkurencijos institucija skyrė *bpost* 37 399 786 Eur baudą, apskaičiuotą atsižvelgiant į anksčiau pašto sektoriaus reguliavimo institucijos paskirtą baudą. Šį sprendimą Briuselio apeliacinis teismas taip pat panaikino dėl jo prieštaravimo *non bis in idem* principui. Šis teismas nusprendė, kad pašto sektoriaus reguliavimo institucijos ir konkurencijos institucijos vykdytos procedūros buvo susijusios su tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis. Vis dėlto Belgijos kasacinis teismas panaikino šį sprendimą ir grąžino bylą Briuselio apeliaciniam teismui, kuris nusprendė pateikti Teisingumo Teismui du prejudicinius klausimus, kuriais iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 50 straipsnyje įtvirtintą *non bis in idem* principą draudžiama pašto paslaugų teikėjui skirti baudą už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą, jeigu dėl tų pačių faktinių aplinkybių dėl šio paslaugų teikėjo jau yra priimtas galutinis sprendimas, susijęs su pašto sektoriaus teisės aktų pažeidimu.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl baudos juridiniam asmeniui skyrimo už Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą, kai dėl tų pačių faktinių aplinkybių, pasibaigus procedūrai, susijusiai su sektorių teisės akty, kuriais siekiama liberalizuoti atitinkamą rinką, pažeidimu, dėl šio juridinio asmens jau buvo priimtas galutinis sprendimas

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad pagal Chartijos 50 straipsnyje įtvirtintą *non bis in idem* principą draudžiama už tą pačią veiką ir tam pačiam asmeniui kumuliatyviai taikyti baudžiamojo pobūdžio persekiojimą ir sankcijas, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patvirtino procedūrą, kurias prieš bpost pradėjo atitinkamai Belgijos pašto sektoriaus reguliavimo institucija ir Belgijos konkurencijos institucija, baudžiamąjį pobūdį, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad *non bis in idem* principo taikymui reikia dviejų sąlygų: pirma, turi būti priimtas ankstesnis galutinis sprendimas (*bis* sąlyga) ir, antra, ankstesnis sprendimas ir vėlesnis persekiojimas ar sprendimai turi būti susiję su tomis pačiomis veikomis (*idem* sąlyga). Kadangi Belgijos pašto sektoriaus reguliavimo tarnybos sprendimas buvo panaikintas *res judicata* galią turinčiu teismo sprendimu, kuriuo bpost buvo išteisinta dėl jai iškeltos bylos pagal pašto sektoriaus teisės aktus, atrodo, kad tos institucijos pradėta procedūra buvo užbaigta galutiniu sprendimu, todėl *bis* sąlyga šiuo atveju yra įvykdyta.

Kalbėdamas apie *idem* sąlygą, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad svarbus kriterijus vertinant, ar padarytas tas pats pažeidimas, yra faktinių aplinkybių identiškumas, nesvarbu, kaip jos teisiškai kvalifikuojamos pagal nacionalinę teisę ir koks teisinis interesas yra saugomas. Šiuo atžvilgiu faktų identiškumas turi būti suprantamas kaip konkrečių aplinkybių, atsiradusių dėl įvykių, kurie iš esmės yra tokie patys, nes juose dalyvauja tas pats asmuo ir jie neatskiriamai tarpusavyje susiję laiko ir erdvės atžvilgiu, visuma. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar faktinės aplinkybės, dėl kurių bpost atžvilgiu buvo vykdomos dvi procedūros, pradėtos atitinkamai pagal pašto sektoriaus teisės aktus ir konkurencijos teisę, yra identiškos. Jei taip būtų, dviejų bpost atžvilgiu vykdomų dviejų procedūrų kumuliacinis taikymas reikštų Chartijos 50 straipsnyje įtvirtinto *non bis in idem* principo apribojimą.

Vis dėlto, kaip nurodyta apžvelgiamame sprendime, toks *non bis in idem* principo apribojimas gali būti pateisinamas, remiantis Chartijos 52 straipsnio 1 dalimi. Pagal šią nuostatą, bet koks Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Be to, minėtoje nuostatoje patikslinta, kad, remiantis proporcingumo principu, šių teisių ir laisvių apribojimai galimi tik tuo atveju, jeigu jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendruosius interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti. Šiuo klausimu Teisingumo Teismo pažymėta, kad įstatyme numatyta galimybė kumuliatyviai taikyti dviejų skirtingų nacionalinių institucijų vykdomą persekiojimą ir jų skiriamas sankcijas atitinka esminį Chartijos 50 straipsnio turinį su sąlyga, kad nacionalinės teisės aktai neleidžia persekioti ir bausti už tas pačias veikas pripažįstant tą patį pažeidimą ar siekiant to paties tikslo, o tik numato galimybę kumuliatyviai taikyti persekiojimą ir sankcijas pagal skirtingus teisės aktus.

Dėl klausimo, ar tokia kumuliacija gali atitikti Sąjungos pripažintą bendrojo intereso tikslą, Teisingumo Teismas konstatavo, kad dviem grupėmis teisės aktų, kuriais remiantis buvo persekiojama bpost, siekiama skirtingų teisėtų tikslų. Iš tiesų pašto sektoriaus teisės aktais siekiama liberalizuoti pašto paslaugų vidaus rinką, o taisyklėmis, susijusiomis su konkurencijos apsauga, siekiama užtikrinti neiškreiptą konkurenciją vidaus rinkoje. Taigi norint, kad pašto paslaugų vidaus rinkos liberalizavimo procesas tęstųsi ir kartu būtų užtikrintas tinkamas jos veikimas, yra teisėta, kad valstybė narė baudžia tiek už sektorių teisės akty, kuriais siekiama liberalizuoti atitinkamą rinką, tiek už nacionalinių ir Sąjungos taisyklių, susijusių su konkurencija, pažeidimus.

Dėl proporcingumo principo laikymosi sprendime pažymėta, kad pagal šį principą reikalaujama, kad nacionalinės teisės aktuose numatyta persekiojimo ir sankcijų kumuliacija neviršytų to, kas tinkama ir būtina įgyvendinant teisėtus tikslus, kurių siekiama šiais teisės aktais, o tuo atveju, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, turi būti taikoma mažiausiai ribojanti priemonė ir šios priemonės sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams. Todėl j tai, kad dviem procedūromis siekiama skirtingų bendrojo intereso tikslų, kuriuos teisėta saugoti kartu, gali būti atsižvelgta vertinant kumuliacinio persekiojimo ir sankcijų taikymo proporcingumą, kaip j tokj kumuliacinį taikymą pateisinantį veiksnį, su sąlyga, kad šios procedūros yra papildomos, o papildomą našta, kurią reiškia ši kumuliacija, galima pateisinti dviem siekiamais tikslais. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į nacionalinės teisės nuostatas, kurių pagrindu buvo vykdomos atitinkamai pašto sektoriaus reguliavimo tarnybos ir konkurencijos institucijos procedūros, turi įvertinti, ar baudžiamojo pobūdžio sankcijų kumuliaciją pagrindinėje byloje gali pateisinti tai, kad šių institucijų pradėtu persekiojimu siekiama papildomų tikslų, susijusių su skirtingais tų pačių pažeidimų aspektais.

Kalbant apie tokio kumulatyvaus persekiojimo ir sankcijų taikymo būtinumą, reikia įvertinti, ar atitinkamiems asmenims dėl tokios kumuliacijos atsirandanti našta neviršija to, kas būtina, ir ar skirtų sankcijų visuma atitinka padarytų pažeidimų sunkumą. Šiuo tikslu reikia išnagrinėti, ar yra nustatytos aiškios ir tikslios taisyklės, leidžiančios numatyti veiksmus ir neveikimą, kurie gali būti persekiojimo ir sankcijų kumuliacijos objektas ir dėl kurių abi kompetentingos institucijos gali derinti veiksmus, ar abi procedūros buvo vykdomos pakankamai koordinuotai ir panašiu laiku ir ar skirtų sankcijų visuma atitinka padarytų pažeidimų sunkumą. Taigi galimam sankcijų kumuliacijos pateisinimui yra taikomos sąlygos, kurias įvykdžius, nepakenkiant pačiam „bis“ egzistavimui, be kita ko, apribojamas nagrinėjamų procedūrų funkcinis skirtumas, taigi konkretus poveikis atitinkamiems asmenims, kurį lemia tai, kad šios jų atžvilgiu vykdomos procedūros yra kumuliacinės.

[Prieiga internete](#)

Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 22 d. sprendimas byloje *Nordzucker ir kt.*, C-151/20

Konkurencija – SESV 101 straipsnis – Dviejų nacionalinių konkurencijos institucijų tiriamas kartelis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 50 straipsnis – *Non bis in idem* principas – To paties pažeidimo buvimas – 52 straipsnio 1 dalis – *Non bis in idem* principo apribojimai – Sąlygos – Bendrojo intereso tikslo siekimas – Proporcingumas

Bylos aplinkybės

Nordzucker ir Südzucker yra dvi Vokietijos cukraus gamintojos, kurios kartu su trečiu dideliu gamintoju užima dominuojančią padėtį Vokietijos cukraus rinkoje. Ši rinka tradiciškai buvo padalyta į tris pagrindines geografines zonas, kurių kiekvieną kontroliuoja vienas iš šių trijų didelių gamintojų. Agrana Zucker GmbH (toliau – Agrana), kuri yra Südzucker patronuojamoji bendrovė, yra pagrindinė cukraus gamintoja Austrijoje. Vėliausiai nuo 2004 m. Nordzucker ir Südzucker susitarė nekonkuruoti tarpusavyje, besiverždamos į jų tradicines pagrindines prekybos zonas. Būtent šiomis aplinkybėmis 2006 m. pradžioje Südzucker komercijos direktorius paskambino Nordzucker komercijos direktoriui norėdamas pasiskųsti, kad Nordzucker patronuojamoji bendrovė Slovakijoje tiekia cukrų į Austrijos rinką, ir leido suprasti, kad tai gali turėti pasekmių Vokietijos cukraus rinkai (toliau – 2006 m. pokalbis telefonu). Tuomet, siekdama pasinaudoti nacionalinėmis atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programomis, Nordzucker informavo Bundeskartellam (Vokietijos federalinė konkurencijos tarnyba) ir Bundeswettbewerbbehörde (Austrijos federalinė konkurencijos tarnyba) apie dalyvavimą kartelyje Vokietijos ir Austrijos cukraus rinkose. Šios dvi institucijos tuo pačiu metu pradėjo tyrimo procedūras.

2014 m. Vokietijos konkurencijos institucija galutiniu sprendimu konstatavo, kad Nordzucker, Südzucker ir trečiasis Vokietijos gamintojas dalyvavo antikonglomeraciniame kartelyje pažeisdamas SESV 101 straipsnį bei atitinkamas Vokietijos teisės nuostatas, ir, be kita ko, skyrė Südzucker 195 500 000 Eur baudą. Tame sprendime taip pat buvo pakartotas 2006 m. pokalbio telefonu dėl Austrijos cukraus rinkos turinys.

Vis dėlto Oberlandesgericht Wien (Vienos aukštesnysis apygardos teismas, Austrija) atmetė Austrijos konkurencijos institucijos skundą, kuriuo ji prašė, pirma, konstatuoti, kad Nordzucker, Südzucker ir Agrana pažeidė SESV 101 straipsnį ir atitinkamas Austrijos teisės nuostatas ir, antra, skirti Südzucker dvi baudas, iš kurių vieną solidariai su Agrana. Austrijos konkurencijos institucija apskundė šį sprendimą Oberster Gerichtshof (Austrijos Aukščiausiasis Teismas), kuris pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Šiomis aplinkybėmis Austrijos Aukščiausiajam Teismui kilo klausimas, ar pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 50 straipsnyje įtvirtintą *non bis in idem* principą jam draudžiama jo nagrinėjamoje byloje atsižvelgti į 2006 m. pokalbį telefonu, nes šis pokalbis buvo aiškiai nurodytas 2014 m. Vokietijos konkurencijos institucijos sprendime. Be to, teismas iškėlė klausimą, ar, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, *non bis in idem* principas taikomas pažeidimo konstatavimo procedūroje, per kurią įmonei neskiriama bauda, nes ji dalyvavo nacionalinėje atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programoje.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl non bis in idem principo santykio vykstant lygiagrečioms arba paeiliui vykdomoms procedūroms konkurencijos teisės srityje dėl tų pačių antikoncepcinių veiksmų keliose valstybėse narėse

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Chartijos 50 straipsnyje įtvirtintą *non bis in idem* principą konkurencijos srityje konkrečiai draudžiama pakartotinai skirti sankciją įmonei ar ją persekioti dėl antikoncepcinių veiksmų, dėl kurių ankstesniu nebeskundžiamu sprendimu jai skirta sankcija arba dėl kurių ji išteisinta. Taigi *non bis in idem* principo taikymas pagal konkurencijos teisę vykdomose procedūrose siejamas su dviem sąlygomis: pirmą, turi būti ankstesnis galutinis sprendimas („bis“ sąlyga) ir, antra, ankstesnis sprendimas ir vėlesnis persekiojimas ar sprendimai turi būti susiję su tais pačiais veiksmais („idem“ sąlyga). Kadangi 2014 m. Vokietijos konkurencijos institucijos sprendimas yra ankstesnis galutinis sprendimas, priimtas įvertinus bylos esmę, „bis“ sąlyga yra įvykdyta, kiek tai susiję su Austrijos konkurencijos institucijos vykdoma procedūra. Kalbant apie „idem“ sąlygą, pažymėta, kad antikoncepcinių veiksmų tapatumas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į teritoriją bei atitinkamų produktų rinką ir į laikotarpį, kuriuo tų veiksmų tikslas ar poveikis buvo konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipimas. Taigi įvertinęs visas reikšmingas aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar 2014 m. Vokietijos konkurencijos institucijos sprendimu buvo konstatuotas nagrinėjamas kartelis ir už jį buvo skirta sankcija dėl jo tikslo ar antikoncepcinio poveikio ne tik Vokietijos, bet ir Austrijos teritorijoje. Jei taip būtų, kiti persekiojimai ir tam tikrais atvejais kitos sankcijos už SESV 101 straipsnio ir atitinkamų Austrijos teisės nuostatų pažeidimą dėl kartelio Austrijos teritorijoje būtų Chartijos 50 straipsnyje garantuojamos pagrindinės teisės apribojimas.

Dėl šio apribojimo pateisinimo galimybės pažymėta, kad SESV 101 straipsnyje numatytu kartelių draudimu siekiama bendrojo intereso tikslo – užtikrinti neiškreiptą konkurenciją vidaus rinkoje, todėl Chartijos 50 straipsnyje garantuojamo *non bis in idem* principo apribojimas dėl dviejų nacionalinių konkurencijos institucijų atliekamo kumuliatyvaus baudžiamojo pobūdžio persekiojimo ir sankcijų taikymo gali būti pateisinamas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, jei šis persekiojimas ir sankcijos turi papildomų tikslų, kurie tam tikrais atvejais yra susiję su kitais tų pačių neteisėtų veiksmų aspektais. Tačiau tu atveju, kai dvi nacionalinės konkurencijos institucijos, siekdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi kartelių draudimo pagal SESV 101 straipsnį ir atitinkamas jų nacionalinės teisės nuostatas, kuriomis draudžiami karteliai, kurie gali paveikti prekybą tarp valstybių narių, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnį, persekioja dėl tų pačių faktinių aplinkybių ir už jas baudžia, jos abi siekia to paties bendrojo tikslo – užtikrinti, kad nebūtų iškreipoma konkurencija vidaus rinkoje. Toks kumuliatyvus persekiojimo ir sankcijų taikymas neatitinka Sąjungos pripažinto bendrojo intereso tikslo, todėl jis taip pat negali būti pateisinamas pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.

Taigi Chartijos 50 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiama valstybės narės konkurencijos institucijai atlikti tyrimą dėl įmonės veiksmų ir prireikus skirti jai baudą už SESV 101 straipsnio ir atitinkamų nacionalinės konkurencijos teisės nuostatų pažeidimą dėl elgesio, kuris turėjo antikoncepcinį tikslą ar poveikį tos valstybės narės teritorijoje, nors kitos valstybės narės konkurencijos institucija nurodė šį elgesį savo galutiniame sprendime, priimtame dėl šios įmonės po to, kai buvo baigta SESV 101 straipsnio ir atitinkamų tos kitos valstybės narės konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo nagrinėjimo procedūra, jeigu tas sprendimas nėra grindžiamas išvada dėl antikoncepcinio tikslo ar poveikio pirmosios valstybės narės teritorijoje.

Dėl galimybės taikyti non bis in idem principą konkurencijos teisės įgyvendinimo procedūrai, per kurią dėl atitinkamos šalies dalyvavimo nacionalinėje atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programoje šios teisės pažeidimas gali būti tik konstatuotas

Dėl procedūros, kurią Austrijos konkurencijos institucija vykdė *Nordzucker* atžvilgiu, Teisingumo Teismas patvirtino, kad tokiai konkurencijos teisės įgyvendinimo procedūrai, per kurią dėl *Nordzucker* dalyvavimo nacionalinėje atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programoje šios teisės pažeidimas gali būti tik konstatuotas, taip pat gali būti taikomas *non bis in idem* principas.

Iš tiesų, kaip pažymėta, *non bis in idem* principu, kylančiu iš *res judicata* galios principo, siekiama garantuoti teisinį saugumą ir teisingumą užtikrinant, kad fizinis ar juridinis asmuo, kurio baudžiamasis persekiojimas įvykdytas ir galbūt kuriam paskirta bausmė, būtų tikras, kad dar kartą nebus persekiojamas už tą patį nusižengimą. Darytina išvada, kad baudžiamojo pobūdžio persekiojimo pradėjimas savaime gali

patekti į *non bis in idem* principo taikymo sritį, neatsižvelgiant į tai, ar atlikus šį persekiojimą iš tikrųjų skiriama sankcija.

[Prieiga internete](#)

SOCIALINĖ POLITIKA

2022 m. sausio 13 d. sprendimas byloje *Koch Personaldienstleistungen, C-514/20*

Socialinė politika – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 31 straipsnio 2 dalis – Direktyva 2003/88/EB – Darbo laiko organizavimas – 7 straipsnis – Kasmetinės atostogos – Darbo laikas – Viršvalandžiai – Darbo laiko skaičiavimas už mėnesį – Priedo už viršvalandžius neskryrimas pasinaudojus atostogomis

Bylos aplinkybės

Pareiškėjas pagrindinėje byloje, kaip visą darbo dieną dirbantis laikinasis darbuotojas, 2017 m. rugpjūčio mėnesį, kurį sudarė 23 darbo dienos, pirmąsias 13 dienų dirbo 121,75 valandos, o likusias 10 dienų išėjo mokamų kasmetinių atostogų, atitinkančių 84,7 darbo valandos. Manydamas, kad nustatant išdirbtų valandų skaičių reikia atsižvelgti į mokamų kasmetinių atostogų dienas, pareiškėjas pagrindinėje byloje kreipėsi į nacionalinius teismus su ieškiniu, prašydamas įpareigoti darbdavį sumokėti jam 25 proc. priedą už 22,45 valandas, atitinkantį išdirbtų valandų skaičių, viršijantį 184 Bendrajame kolektyviniame susitarime dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (toliau – Kolektyvinis susitarimas) numatytą valandų ribą.

Vokietijos Federalinis darbo teismas kreipėsi į ESTT teiraudamasis, ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 31 straipsnio 2 daliai ir Direktyvos 2003/88⁷ 7 straipsniui prieštarauja kolektyvinės sutarties nuostata, pagal kurią, siekiant nustatyti, ar ir už kokį valandų skaičių darbuotojas turi teisę į priedus už viršvalandžius, atsižvelgiama tik į faktiškai dirbtas valandas, o ne į valandas, per kurias darbuotojas naudojami minimaliomis mokamomis kasmetinėmis atostogomis.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl išdirbtų valandų ribos, suteikiančios teisę į priedą už viršvalandžius, nustatymo darbuotojui pasinaudojus kasmetinėmis atostogomis

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog bet koks darbdavio veikimas ar neveikimas, dėl kurio darbuotojas gali būti atgrasomas nuo pasinaudojimo kasmetinėmis atostogomis, yra nesuderinamas ir su teisės į mokamas kasmetines atostogas tikslu. Kai darbo užmokestis, mokamas remiantis Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalyje numatyta teise į mokamas kasmetines atostogas, yra mažesnis už įprastą darbo užmokestį, kurį darbuotojas gauna faktinio darbo laikotarpiams, toks darbuotojas gali būti paskatintas nesinaudoti mokamomis kasmetinėmis atostogomis – bent jau tokio darbo laikotarpiams, – nes tuomet šiais laikotarpiais sumažėtų jo darbo užmokestis.

Atsižvelgęs į pagrindinės bylos aplinkybes, Teisingumo Teismas darė išvadą, kad dėl to, jog pagal Kolektyvinio susitarimo 4.1.2 punktą referencinis dydis, taikomas nustatant valandų skaičiaus ribą, į kurią atsižvelgiama skiriant priedą už viršvalandžius, yra nustatomas už mėnesį, aplinkybė, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje tą mėnesį, per kurį dirbo viršvalandžius, pasinaudojo kasmetinėmis atostogomis, pagal šį 4.1.2 punktą reiškia, kad 184 valandų per mėnesį riba nebuvo pasiekta. Šiomis aplinkybėmis dėl to, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje pasinaudojo teise į atostogas, jo už 2017 m. rugpjūčio mėnesį gautas darbo užmokestis buvo mažesnis už tą, kurį jis būtų gavęs, jeigu tą mėnesį nebūtų paėmęs atostogų. Be to, jeigu darbuotojas išėitų atostogų mėnesio pradžioje, to mėnesio darbo užmokestis dėl pagrindinėje byloje aptariamoms kolektyvinės sutarties taikymo taip pat galėtų sumažėti, nes šio darbuotojo po atostogų išdirbti viršvalandžiai tam tikrais atvejais galėtų būti neutralizuoti dėl mėnesio pradžioje paimtų atostogų

⁷ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų

dienų. Tokie vėliau atsirandantys finansiniai praradimai (būtent laikotarpiu po kasmetinių atostogų) gali atgrasyti darbuotoją nuo pasinaudojimo teise į kasmetines atostogas.

Teisingumo Teismas konstatavo, jog toks išdirbtų valandų apskaičiavimo mechanizmas, kaip aptariamam pagrindinėje byloje, pagal kurį dėl paimtų atostogų gali sumažėti darbuotojo darbo užmokestis (nes jam netaikomas už faktiškai išdirbtus viršvalandžius numatytas priedas), gali atgrasyti darbuotoją nuo pasinaudojimo teise į mokamas kasmetines atostogas tą mėnesį, kai jis dirbo viršvalandžius, todėl yra nesuderinamas su Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalyje numatyta teise į mokamas kasmetines atostogas.

[Prieiga internete](#)

TABAKO REGULIAVIMAS

Didžiosios kolegijos 2022 m. vasario 22 d. sprendimas byloje *Stichting Rookpreventie Jeugd ir kt., C-160/20*

Direktyva 2014/40/ES – Tabako gaminių gamyba, pateikimas ir pardavimas – Didžiausių leistinų išsiskiriančių medžiagų kiekių neatitinkantys gaminiai – Draudimas tiekti rinkai – Matavimo metodas – Cigaretės su filtru, turinčios ventiliacines mikroskylutes – Išsiskiriančių medžiagų matavimas remiantis ISO standartais – Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje nepaskelbti standartai – Atitiktis paskelbimo reikalavimams, numatytiems SESV 297 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su teisinio saugumo principu – Atitiktis skaidrumo reikalavimui

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Direktyvos 2014/40⁸ 4 straipsnio 1 dalies⁹ galiojimo ir išaiškinimo, nagrinėjant Nyderlandų Jaunimo rūkymo prevencijos fondo ir 14 kitų subjektų ginčą su Nyderlandų Visuomenės sveikatos, gerovės ir sporto valstybės sekretoriumi dėl dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekio iš cigarečių išsiskiriančiose medžiagose matavimo metodo.

Pareiškėjai pagrindinėje byloje paprašė Nyderlandų maisto ir vartojimo prekių saugos tarnybos užtikrinti, kad Nyderlanduose vartotojams siūlomos cigaretės su filtrais, vartojamos pagal numatytą paskirtį, atitiktų Direktyvos 2014/40 3 straipsnyje nustatytus didžiausius leistinus dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekius išsiskiriančiose medžiagose. Tačiau ši institucija atmetė pareiškėjų prašymą. Ginčui persikėlus į teismą, su prašymu priimti prejudicinį sprendimą kreipėsi teismas Teisingumo Teismui pateikė klausimus, susijusius su Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies aiškinimu, taip pat šio reglamentavimo būdo suderinamumo su Sąjungos teisėkūros procedūra priimtų aktų skelbimo tvarka ir skaidrumo principu, atitiktimi SESV 114 straipsnio 3 daliai, 2003 m. gegužės 21 d. Ženevoje sudarytai Pasaulio sveikatos organizacijos tabako kontrolės pagrindų konvencijai ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 24 ir 35 straipsniams.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje numatyto metodo taikymo matuojant didžiausius leistinus dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekius iš cigarečių, skirtų pateikti rinkai arba gaminamų valstybėse narėse, išsiskiriančiose medžiagose

⁸ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB.

⁹ Direktyvos 2014/40/ES 4 straipsnio 1 dalis:

„Dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekis iš cigarečių išsiskiriančiose medžiagose nustatomas remiantis ISO standartu 4387 – dervoms, ISO standartu 10315 – nikotinui ir ISO standartu 8454 – anglies monoksidui. Dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekio matavimo tikslumas nustatomas pagal ISO 8243 standartą.“

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos, ypač iš joje vartojamo žodžio „nustatomas“, matyti, kad šioje nuostatoje imperatyviai daroma nuoroda į ISO 4387, 10315 ir 8454 standartus, siekiant išmatuoti atitinkamai dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekius išsiskiriančiose medžiagose, ir kad joje neminima jokie kito matavimo metodo. Šio 4 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje taip pat imperatyviai suformuluota, kad šių matavimų tikslumas nustatomas pagal ISO 8243 standartą. Todėl Teismas išaiškino, kad Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip numatanti, kad šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyti didžiausi leistini dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekiai iš cigarečių, skirtų pateikti rinkai arba gaminamų valstybėse narėse, išsiskiriančiose medžiagose turi būti matuojami taikant metodus, išplaukiančius iš 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų ISO 4387, 10315, 8454 ir 8243 standartų.

Dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje daromos nuorodos į ISO standartus, kurie tuo etapu nebuvo paskelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, suderinamumo su ES teise

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje daroma nuoroda į ISO standartus, kurie tuo etapu nebuvo paskelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje. Tačiau pačioje nuostatoje nenumatyta jokių ribojimų dėl galimybės susipažinti su šiais standartais, įskaitant šios galimybės susiejimą su pagal Reglamentą Nr. 1049/2001¹⁰ pateiktu prašymu. Taigi ji negali būti laikoma negaliojančia atsižvelgiant į skaidrumo principą.

Teismas nurodė, kad Direktyva 2014/40 buvo priimta ne taikant Reglamentą Nr. 216/2013¹¹ ir šiame reglamente nėra nuostatos, kurioje būtų aiškiai numatyta jo viršenybė prieš minėtą direktyvą. Bet kuriuo atveju vien numachi, kad Europos Sąjungos oficialusis leidinys skelbiamas elektroniniu pavidalu Sąjungos institucijų oficialiosiomis kalbomis, nurodyto reglamento 1 straipsnio 1 dalyje nenustatoma jokie reikalavimo dėl Sąjungos aktų, kurie taip turi būti paskelbti, kaip antai Direktyva 2014/40, turinio.

Teisingumo Teismas pastebėjo, kad teisės aktų leidėjas gali savo priimamuose aktuose nurodyti standartizavimo institucijos, kaip antai Tarptautinės standartizacijos organizacijos, parengtus techninius standartus. Tačiau pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad nuoroda į tokius standartus būtų aiški, tiksli ir nuspėjama, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti Sąjungos teisės reglamentuojamas situacijas ir teisinius santykius. Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje pateikta nuoroda į ISO standartus atitinka šį reikalavimą ir neginčijama, kad ši direktyva buvo paskelbta Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, kaip to reikalaujama pagal SESV 297 straipsnio 1 dalį. Tokiomis aplinkybėmis vien tai, kad nurodytos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje daroma nuoroda į ISO standartus, kurie tame etape nebuvo paskelbti, negali paneigti šios nuostatos galiojimo atsižvelgiant į SESV 297 straipsnio 1 dalį, siejamą su teisinio saugumo principu.

Vis dėlto pabrėžta, kad pagal teisinio saugumo principą standartizacijos organizacijos, kaip antai Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO), parengtais ir Sąjungos teisės aktu privalomais pripažintais techniniais standartais apskritai galima remtis prieš privačius asmenis tik jeigu jie patys buvo paskelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje. Šis principas taip pat lemia, kad tuo atveju, kai ši organizacija pritaiko standartus, prieš privačius asmenis apskritai galima remtis tik ta jų versija, kuri buvo paskelbta. Taigi, jeigu įmonės turėjo prieigą prie oficialios ir autentiškos Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų standartų versijos, prieš jas galima remtis tais standartais, vadinasi, ir šioje nuostatoje į juos daroma nuoroda.

Teisingumo Teismas nenustatė nieko, kas galėtų turėti įtakos Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimui atsižvelgiant į skaidrumo principą, Reglamentą Nr. 216/2013 ir SESV 297 straipsnio 1 dalį, siejamą su teisinio saugumo principu.

Be to, jeigu Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalimi negalima remtis prieš privačius asmenis, šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais naudojamas metodas turi būti tinkamas, atsižvelgiant į mokslo ir technikos pažangą arba tarptautiniu mastu priimtus standartus, iš pagal paskirtį vartojamų cigarečių išsiskiriančių medžiagų kiekiui išmatuoti, ir kaip pagrindu reikia remtis aukštu žmonių, ypač

¹⁰ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais.

¹¹ 2013 m. kovo 7 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 216/2013 dėl Europos Sąjungos Oficialiojo leidinio elektroninės versijos paskelbimo.

jaunimo, sveikatos apsaugos lygiu, o taikant šį metodą gautų matavimų tikslumą turi patikrinti minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje nurodytos valstybių narių kompetentingų valdžios institucijų patvirtintos ir prižiūrimos laboratorijos.

[Prieiga internete](#)

2022 m. vasario 24 d. sprendimas byloje PJ, C-452/20

Direktyva 2014/40/ES – 23 straipsnio 3 dalis – Pasaulio sveikatos organizacijos tabako kontrolės pagrindų konvencija – Draudimas parduoti tabako gaminius nepilnamečiams – Sankcijų sistema – Veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios sankcijos – Tabako gaminių pardavėjų pareiga patikrinti pirkėjo amžių parduodant šiuos gaminius – Bauda – Baro, kuriame prekiaujama tabako gaminiais, veikla – Veiklos licencijos galiojimo sustabdymas penkiolikai dienų – Proporcingumo principas – Atsargumo principas

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl proporcingumo ir atsargumo principų, Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnio, Direktyvos 2014/40¹² 8, 21 ir 60 konstatuojamųjų dalių, taip pat 1 straipsnio ir 23 straipsnio 3 dalies išaiškinimo, nagrinėjant PJ ginčą su Italijos Muitinės ir monopolijų agentūra – Toskanos monopolijų biuru ir Italijos Ekonomikos ir finansų ministerija dėl to, ar buvo teisėtas muitinės agentūros sprendimas skirti PJ piniginę baudą ir papildomą administracinę sankciją penkiolikai dienų sustabdyti jo licencijos, suteikiančios teisę verstis baro, kuriame prekiaujama tabako gaminiais, veikla, galiojimą.

PJ turi licenciją verstis baro, kuriame prekiaujama tabako gaminiais, veikla; ši licencija jam suteikia teisę prekiauti tabako gaminiais, kuriems Italijoje taikomas valstybės monopolis. Per muitinės agentūros patikrinimą buvo nustatyta, kad PJ pardavė cigarečių nepilnamečiui. Muitinės agentūra skyrė PJ administracinę 1 000 EUR dydžio baudą ir papildomą administracinę sankciją, t. y. penkiolikai dienų sustabdė jo licencijos verstis baro, kuriame prekiaujama tabako gaminiais, veiklos galiojimą. PJ sumokėjo jam paskirtą baudą, tačiau pateikė skundą dėl papildomos administracinės sankcijos.

Nagrinėjant pareiškėjo skundą teisme, šis pateikė prašymą Teisingumo Teismui priimti prejudicinį sprendimą, siekdamas sužinoti, ar pagal proporcingumo principą draudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose, pirmą kartą pažeidus draudimą parduoti tabako gaminius nepilnamečiams, numatyta taikyti ne tik administracinę baudą, bet ir penkiolikai dienų sustabdyti veiklos licencijos, suteikiančios šį draudimą pažeidusiam ūkio subjektui teisę prekiauti tokiais gaminiais, galiojimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl proporcingumo principo aiškinimo taikant nacionalines normas, kuriomis už tabako gaminių nepilnamečiams pardavimą baudžiama ne tik bauda, bet ir licencijos sustabdymu

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad 2003 m. gegužės 21 d. Ženevoje pasirašytos Pasaulio sveikatos organizacijos tabako kontrolės pagrindų konvencijos 16 straipsnio 6 dalyje nedraudžiama galimybė be administracinės baudos dar skirti ir kitas nei pinigines administracines sankcijas, pavyzdžiui, sustabdyti ūkio subjekto, pažeidusio draudimą parduoti tabako gaminius nepilnamečiams, licencijos galiojimą. Tam, kad tokia sankcija užtikrintų realų atgrasomąjį poveikį ir ja būtų paisoma bendrojo proporcingumo principo, pažeidėjai iš tikrųjų neturi gauti ekonominės naudos, atsirandančios dėl pažeidimų, susijusių su tabako gaminių pardavimu nepilnamečiams, o sankcijos turi būti tokios, kad jų poveikis būtų proporcingas pažeidimų sunkumui ir veiksmingai atgrasytų bet kurį asmenį nuo tokio pobūdžio pažeidimų darymo. Šiomis aplinkybėmis atrodo, kad sankcijų sistema, kaip antai nagrinėta pagrindinėje byloje, pagal kurią numatyta ne tik skirti administracinę baudą, bet ir sustabdyti atitinkamo ūkio subjekto turimos baro, kuriame prekiaujama tabako gaminiais, veiklos licencijos galiojimą (papildoma administracinė sankcija),

¹² 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo.

gali gerokai susilpninti ar net pašalinti ekonominius sumetimus, dėl kurių tabako gaminių pardavėjai norėtų parduoti tabako gaminius nepilnamečiams, nepaisant draudimo tai daryti. Taigi Italijos teisės aktų leidėjo numatytos sankcijos, atrodo, gali, pirma, neutralizuoti dėl pažeidimo įgyjamą finansinę naudą ir, antra, paskatinti ūkio subjektus laikytis priemonių, draudžiančių tabako gaminių pardavimą nepilnamečiams. Vadinas, sankcijų sistema, kaip antai nagrinėta pagrindinėje byloje, yra tinkama siekiant tikslo apsaugoti žmonių sveikatą ir sumažinti, be kita ko, rūkymo plitimą tarp jaunų žmonių.

Vertindamas, ar nacionalinės teisės normose numatytų sankcijų griežtumas neviršija to, kas būtina nagrinėtų teisės aktų teisėtai siekiamiems tikslams įgyvendinti, Teismas nustatė, kad laikinas licencijos verstis baro, kuriame prekiaujama tabako gaminiiais, veikla galiojimo sustabdymas pirmą kartą pažeidus draudimą parduoti tabako gaminius nepilnamečiams negali būti laikomas neproporcingu ūkio subjektų turimos teisės vykdyti jų ūkinę veiklą įgyvendinimo pažeidimu.

Todėl Teismas išaiškino, kad proporcingumo principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, kuriose numatyta, kad, pirmą kartą pažeidus draudimą parduoti tabako gaminius nepilnamečiams, taikoma ne tik administracinė bauda, bet ir penkiolikai dienų sustabdomas veiklos licencijos, suteikiančios šį draudimą pažeidusiam ūkio subjektui teisę prekiauti tokiais gaminiiais, galiojimas, su sąlyga, kad tokios teisės normos neviršija to, kas būtina siekiant įgyvendinti tikslą apsaugoti žmonių sveikatą, ir, be kita ko, sumažinti rūkymo plitimą tarp jaunų žmonių.

[Prieiga internete](#)

MUITINĖS VEIKLA

2022 m. birželio 9 d. sprendimas byloje *FAWKES, C-187/21*

Bendrijos muitinės kodeksas¹³ – 30 straipsnio 2 dalies a ir b punktai¹⁴ – Muitinė vertė – Panašių prekių sandorio vertės nustatymas – Nacionalinės muitinės sukurta ir tvarkoma duomenų bazė – Kitų valstybių narių muitinių ir Europos Sąjungos tarnybų sukurtos ir tvarkomos duomenų bazės – Tapačios ar panašios prekės, eksportuojamos į Sąjungą „tuo pačiu arba maždaug tuo pačiu metu“

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *FAWKES Kft.* ir Vengrijos muitinės ginčą dėl sprendimo, kuriuo pastaroji, remdamasi Bendrijos muitinės kodekso 30 straipsnio 2 dalies b punktu, nustatė Kinijos kilmės tekstilės produktų muitinę vertę.

Tokį sprendimą mokesčių administratorius priėmė nustatęs, kad deklaruotos sandorių vertės buvo neįprastai mažos, taip pat kad neįmanoma nustatyti šių prekių muitinės vertės remiantis sandorio verte. Savo ruožtu muitinė muitinės vertę nustatė naudodama nacionalinės duomenų bazės duomenis už 90 dienų laikotarpį – 45 dienas prieš ir 45 dienas po muitinio įforminimo.

Grįsdama savo skundą dėl tokio sprendimo pareiškėja pagrindinėje byloje teigė, pirma, kad siekdama nustatyti muitinę vertę pagal Muitinės kodekso 30 straipsnio 2 dalies a arba b punktus Vengrijos muitinė turėjo susipažinti su kelių Sąjungos tarnybų, kaip antai Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generalinio direktorato (TAXUD GD), Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ir Eurostato, Europos Sąjungos statistikos tarnybos, turimose duomenų bazėse esančiais duomenimis. Antra, ši muitinė neturėjo neatsižvelgti į sandorių vertes, susijusias su kitu importu, kurį pareiškėja pagrindinėje byloje vykdė Vengrijoje ir kitose valstybėse narėse, kai kompetentingos institucijos tų verčių neginčijo. Trečia, pareiškėjos pagrindinėje byloje teigimu, laikotarpis, į kurį atsižvelgta nustatant muitinę vertę, turėjo būti ilgesnis nei 90 dienų, kuriuo rėmėsi minėta muitinė.

¹³ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą

¹⁴ „1. Jeigu muitinės vertės neįmanoma nustatyti vadovaujantis 29 straipsniu, ji turi būti nustatoma paeilui taikant 2 dalies a, b, c ir d punktus iki pirmojo punkto, pagal kurį šią vertę įmanoma nustatyti <...>

2. Muitinė verte, nustatyta vadovaujantis šiuo straipsniu, laikoma:

a) tapačių prekių, parduotų eksportui į Bendriją ir eksportuotų tuo pačiu arba maždaug tuo pačiu metu kaip ir prekės, kurių vertė nustatinėjama, sandorio vertė;

b) panašių prekių, parduotų eksportui į Bendriją ir eksportuotų tuo pačiu arba maždaug tuo pačiu metu kaip ir prekės, kurių vertė yra nustatinėjama, sandorio vertė; <...>.“

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl muitinės teisės muitinę vertę nustatyti pagal šiuo tikslu tvarkomą nacionalinę duomenų bazę, neatsižvelgiant į kitų valstybių narių ir (ar) Sąjungos institucijų analogiškose bazėse esančią informaciją

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas, be kita ko, siekė išsiaiškinti, ar Bendrijos muitinės kodekso 30 straipsnio 2 dalies a ir b punktai turi būti aiškinami taip, kad nustatydamą muitinę vertę pagal šią nuostatą valstybės narės muitinė gali nuspręsti remtis tik informacija, esančia nacionalinėje duomenų bazėje, kurią ši muitinė pildo ir tvarko, ar ji turi susipažinti su informacija, kurią turi kitų valstybių narių muitinės arba Sąjungos institucijos ir tarnybos, ir prirėikus joms pateikti prašymą, kad gautų papildomų duomenų šios muitinės vertės nustatymo tikslais.

Teisingumo Teismas nurodė, kad, atsižvelgiant į muitinės įstaigų rūpestingumo pareigą, kuri joms tenka įgyvendinant minėto kodekso 30 straipsnio 2 dalies a ir b punktus, jos turi patikrinti visus prieinamus informacijos šaltinius ir duomenų bases, kad nustatyta muitinė vertė būtų kuo tikslesnė ir kuo artimesnė realybei. Pagal šią pareigą kiekviena muitinė turi remtis nacionaline duomenų baze, kurią ji tvarko ir pildo, jeigu šioje duomenų bazėje yra elementų, reikalingų Bendrijos muitinės kodekso 30 straipsnio 2 dalies a ir b punktam taikyti, priimdama motyvuotą sprendimą. Vis dėlto muitinės įstaiga neprivalo savo iniciatyva ar pagal prašymą sistemingai siekti prieigos prie informacijos šaltinių ar duomenų bazių, kurie jai nėra būtini taikant minėto kodekso 30 straipsnio 2 dalies a ir b punktus, ypač jeigu ji neturi laisvos ir tiesioginės prieigos prie šių informacijos šaltinių ar duomenų bazių arba juose esantys duomenys negali būti įtraukti į priimto sprendimo motyvus.

Taigi, jeigu muitinės institucija jau turi tam reikalingus duomenis iš duomenų bazių, kurias ji pildo ir tvarko, t. y. informacijos jai pakanka, muitinė neturi susipažinti su informacija, kurią turi kitų valstybių narių muitinės arba Sąjungos institucijos ir tarnybos. Tačiau, jeigu taip nėra, ši muitinė gali toms muitinėms arba institucijoms ir tarnyboms pateikti prašymą suteikti papildomų duomenų šios muitinės vertės nustatymo tikslais.

[Prieiga internete](#)

2022 m. birželio 9 d. sprendimas byloje *Baltic Master*, C-599/20

Muitų sąjunga – Bendrijos muitinės kodeksas¹⁵ – 29 straipsnis – Muitinės vertės nustatymas – Sandorio vertė – 29 straipsnio 1 dalies d punktas – Sąvoka „susiję asmenys“ – 31 straipsnis – Atsižvelgimas į nacionalinėje duomenų bazėje esančią informaciją muitinei vertei nustatyti – Reglamentas (EEB) Nr. 2454/93 – 143 straipsnio 1 dalies b, e ir f punktai – Atvejai, kai asmenys laikomi susijusiais – 181a straipsnis (Įgyvendinimo reglamentas)¹⁶ – Abejonės dėl deklaruotos kainos tikrumo

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant UAB „*Baltic Master*“ ir Lietuvos mokesčių administratoriaus (muitinės) ginčą dėl tam tikrų importuotų prekių muitinės vertės nustatymo. Konkrečiai nustatyta, kad 2009–2012 m. *Baltic Master* į Lietuvą importavo įvairias Malaizijos kilmės prekes, įsigytas iš bendrovės *Gus Group* (toliau – pardavėja). Muitinės deklaracijose šios prekės buvo nurodytos kaip „oro kondicionavimo įrenginių dalys“. Šiose deklaracijose nurodytas vienas TARIC kodas kartu su bendra šių prekių mase kilogramais. Deklaracijose *Baltic Master* kaip muitinę vertę nurodė šių prekių sandorio vertę, t. y. jų pirkimo sąskaitose faktūrose nurodytą kainą.

Vilniaus teritorinė muitinė atsisakė pripažinti importo deklaracijose nurodytą sandorio vertę, nes laikėsi nuomonės, kad dėl *Baltic Master* ir pardavėją siejančių komercinių santykių pobūdžio šios įmonės turi būti laikomos susijusiais asmenimis, kaip tai suprantama pagal Bendrijos muitinės kodekso 29 straipsnio 1 dalies d punktą, ir kad nagrinėtų prekių muitinės vertės neįmanoma nustatyti remiantis šio

¹⁵ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą.

¹⁶ 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Reglamento (EEB) Nr. 2913/92 įgyvendinimo nuostatas, iš dalies pakeistas 1999 m. sausio 8 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 46/1999.

kodekso 29 ir 30 straipsniais. Šioje ataskaitoje muitinė nustatė muitinę vertę pagal minėto kodekso 3 straipsnį, remdamasi nacionalinės muitinės tvarkomoje prekių muitinio įforminimo informacinėje sistemoje turimais duomenimis.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl pirkėjo ir pardavėjo pripažinimo (ne)susijusiais asmenimis prekių muitinės vertės nustatymo tikslais, kai nėra sąsajas patvirtinančių konkrečių dokumentų, tačiau prekių pirkimo–pardavimo sandorio sudarymo aplinkybės rodo ypač glaudų ryšį tarp šio sandorio šalių

Nacionalinis teismas pirmiausia siekė išsiaiškinti, ar Bendrijos muitinės kodekso 29 straipsnio 1 dalies d punktas ir Įgyvendinimo reglamento 143 straipsnio 1 dalies b, e ir f punktai¹⁷ turi būti aiškinami taip, kad pirkėjas ir pardavėjas turi būti laikomi susijusiais asmenimis, kai nėra dokumento, leidžiančio nustatyti jų ryšį, tačiau nagrinėjamų sandorių sudarymo sąlygos, kurias patvirtina objektyvios aplinkybės, gali būti laikomos patvirtinančiomis *de facto* kontrolės buvimą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia išaiškino, kad pirkėjas ir pardavėjas negali būti laikomi teisiškai pripažintais verslo partneriais arba susijusiais dėl tiesioginių ar netiesioginių *de jure* kontrolės santykių, jeigu nėra jokio dokumento, leidžiančio nustatyti tokį jų tarpusavio ryšį,

Kita vertus, pirkėjas ir pardavėjas gali būti laikomi susijusiais dėl tiesioginių ar netiesioginių *de facto* kontrolės santykių, kai objektyviomis aplinkybėmis patvirtintos nagrinėjamų sandorių sudarymo sąlygos gali būti laikomos rodančiomis ne tik glaudų pasitikėjimo ryšį tarp pirkėjo ir pardavėjo, bet ir tai, kad vienas iš jų gali suvaržyti kitą ar jam vadovauti arba kad trečiasis asmuo gali daryti jiems tokią įtaką.

Jei nacionalinis teismas padarytų išvadą, kad nagrinėjamu atveju pirkėjas ir pardavėjas nėra susiję, kaip tai suprantama pagal Bendrijos muitinės kodekso 29 straipsnio 1 dalies d punktą, tai reikštų, kad importuotų prekių muitinė vertė iš principo turėjo būti nustatoma remiantis jų sandorio verte, o ne kitu vertinimo metodu, kaip antai numatytu šio kodekso 31 straipsnio 1 dalyje.

Teisingumo Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad pagal Įgyvendinimo reglamento 181a straipsnį, nustatydamos muitinę vertę muitinės institucijos gali nepripažinti sandorio vertės, jei mano, kad deklaruota importuotų prekių vertė neatspindi jų realios vertės, nesvarbu, ar tarp pirkėjo ir pardavėjos yra ryšys.

[Prieiga internete](#)

APMOKESTINIMAS

2022 m. vasario 24 d. sprendimas byloje *SC Cridar Con, C-582/20*

Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema – PVM direktyva – 167 ir 168 straipsniai – Teisė į atskaitą – Atsisakymas – Sukčiavimas mokesčiais – Įrodymų pateikimas – Administracinio skundo dėl pranešimo apie mokėtiną mokesť, kuriuo atsisakoma suteikti teisę į atskaitą, nagrinėjimo sustabdymas, kol bus išnagrinėta baudžiamoji byla – Valstybių narių procesinė autonomija – Mokesčių neutralumo principas – Teisė į gerą administravimą – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *SC Cridar Cons SRL* (toliau – *Cridar*) ginčą su Rumunijos mokesčių administratoriumi dėl sprendimo sustabdyti administracinio skundo dėl pranešimo apie mokėtiną mokesť, kuriuo atsisakoma suteikti teisę į PVM atskaitą, nagrinėjimą, kol bus išnagrinėta baudžiamoji byla.

¹⁷ Pagal Įgyvendinimo reglamento 143 straipsnio 1 dalį asmenys gali būti laikomi susijusiais tik tuo atveju, jeigu jie patenka į vieną iš šioje nuostatoje detaliai išvardytų atvejų. Pavyzdžiui, pagal šio 143 straipsnio 1 dalies b punktą susijusiais laikomi asmenys, kurie yra juridškai pripažinti verslo partneriai. Pagal minėtą 143 straipsnio 1 dalies e ir f punktus taip pat yra ir tuo atveju, kai vienas asmuo tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja kitą asmenį arba kai juos abu tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja trečiasis asmuo.

2014 m. atliktas *Cridar* mokestinis patikrinimas dėl PVM už laikotarpį nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2014 m. balandžio 30 d., kurio metu konstatuota, kad bendrovė turi teisę į PVM atskaitą už į jos apskaitą įtrauktus sandorius. Tačiau 2015 m. pradžioje prokuratūra išklė baudžiamąją bylą, kurioje keliems asmenims, įskaitant *Cridar* direktorių, buvo pateikti kaltinimai dėl sukčiavimo mokesčiais. 2016 m. prokuratūra pavedė mokesčių administratoriui atlikti naują mokestinį *Cridar* patikrinimą, nes buvo įrodymų, kad laikotarpiu nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d. ši bendrovė vykdė fiktyvius įsigijimus iš įvairių bendrovių.

2016 m. mokestinio patikrinimo ataskaitoje ir pranešime apie mokėtiną mokestį mokesčių administratorius, priešingai nei 2014 m., atsisakė suteikti *Cridar* teisę į PVM atskaitą.

Cridar apskundė tokį sprendimą, tačiau mokestinį ginčą nagrinėjusi institucija sustabdė mokestinio skundo nagrinėjimą kol bus baigta nagrinėti baudžiamoji byla, kurioje bus patvirtinti arba paneigti priežiūros institucijų įtarimai dėl nagrinėjamų įsigijimų realumo. Tokį sprendimą *Cridar* apskundė teismui.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl mokesčių institucijos teisės sustabdyti skundo dėl sprendimo, kuriuo atsisakoma suteikti teisę į PVM atskaitą dėl dalyvavimo į sukčiavimą įtrauktame sandoryje, nagrinėjimą iki bus priimtas sprendimas baudžiamojoje byloje, pradėtoje dėl šio sukčiavimo

Nacionalinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar PVM direktyva ir Chartijos 47 straipsnis turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias nacionalinėms mokesčių institucijoms leidžiama sustabdyti administracinio skundo dėl pranešimo apie mokėtiną mokestį, kuriuo apmokestinamajam asmeniui atsisakoma suteikti teisę į pirkimo PVM atskaitą dėl jo dalyvavimo sukčiaujant mokesčiais, nagrinėjimą, kol bus priimtas nuosprendis baudžiamojoje byloje, kurioje gali būti pateikta papildomų objektyvių šį dalyvavimą patvirtinančių įrodymų.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad iš esmės nėra draudžiamos nacionalinės nuostatos, kuriomis mokesčių institucijoms leidžiama sustabdyti administracinio skundo minėto pranešimo nagrinėjimą, siekiant gauti papildomų minėtą dalyvavimą sukčiavime patvirtinančių objektyvių įrodymų.

Tačiau toks sustabdymas galimas su sąlyga, kad pirma, dėl tokio sustabdymo administracinės skundo nagrinėjimo procedūros baigtis nebus atidėta neprotingam laikotarpiui, antra, sprendimas dėl šio sustabdymo yra teisiškai ir faktiškai pagrįstas ir jam gali būti taikoma teisminė kontrolė, ir, trečia, jei galiausiai nustatoma, kad buvo atsisakyta leisti pasinaudoti teise į atskaitą pažeidžiant Sąjungos teisę, šis apmokestinamasis asmuo turėtų galimybę per protingą laikotarpį susigrąžinti atitinkamą sumą, prireikus – su palūkanomis. Kaip papildomai pabrėžė Teisingumo Teismas, tokiomis aplinkybėmis nereikalaujama, kad per šį bylos nagrinėjimo sustabdymą šio pranešimo vykdymas apmokestinamojo asmens atžvilgiu būtų sustabdytas, išskyrus atvejus, kai dėl jo teisėtumo kyla pagrįstų abejonių, jei minėto pranešimo vykdymo sustabdymas yra būtinas tam, kad apmokestinamojo asmens interesams nebūtų padaryta didelė ir nepataisoma žala.

[Prieiga internete](#)

2022 m. balandžio 7 d. sprendimas byloje *Kauno teritorinė muitinė, C-489/20*

Sąjungos muitinės kodeksas¹⁸ – Skolos muitinei išnykimas – Neteisėtai į Sąjungos muitų teritoriją įvežtos prekės – Sulaikymas ir konfiskavimas – Direktyva 2008/118/EB¹⁹ – Akcizai – PVM direktyva²⁰ – Pridėtinės vertės mokestis (PVM) – Apmokestinimo momentas – Prievolė apskaičiuoti mokestį

Bylos aplinkybės

¹⁸ 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas.

¹⁹ 2008 m. gruodžio 16 d. Tarybos direktyva 2008/118/EB dėl bendros akcizų tvarkos, panaikinanti Direktyvą 92/12/EEB

²⁰ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos.

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *UB*, pareiškėjo pagrindinėje byloje, ir Lietuvos mokesčių administratoriaus (muitinės) ginčą dėl teritorinės muitinės sprendimo, kuriuo *UB* apskaičiuotas akcizas ir PVM dėl neteisėto cigarečių įvežimo iš Baltarusijos į Lietuvos teritoriją. Šios prekės buvo konfiskuotos ir vėliau sunaikintos.

Savo skunduose dėl tokio vietos mokesčių administratoriaus sprendimo *UB* laikėsi pozicijos, kad, esant Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies e punkte²¹ nurodytam skolos muitinei išnykimo pagrindui, išnyko ir jo prievolė mokėti akcizą bei importo PVM.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl skolos muitinei išnykimo, kai kontrabandinės prekės konfiskuojamos jau po jų neteisėto įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją

Nacionalinis teismas pirmiausia siekė sužinoti, ar Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies e punktą reikia aiškinti taip, kad skola muitinei išnyksta, kai prekės sulaikomos ir vėliau konfiskuojamos, nors jos jau buvo neteisėtai įvežtos į Sąjungos muitų teritoriją.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, jog tai, kad sulaikymas ir vėlesnis konfiskavimas įvyko neteisėtai įvežus prekes į Sąjungos muitų teritoriją, neturi reikšmės Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies e punkto taikymui, todėl su juo susijusią skolą muitinei reikia laikyti išnykusia ir šiuo atveju. Tačiau skolos muitinei išnykimas visiškai netrukdo skirti sankcijų už muitų teisės aktų pažeidimą.

Dėl pareigos sumokėti akcizą ir importo PVM už akcizais apmokestinamas kontrabandinės prekes, kurios po jų išleidimo į laisvą apyvartą (neteisėto įvežimo) buvo konfiskuotos ir sunaikintos

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat prašė išaiškinti, ar Direktyvos 2008/118 2 straipsnio b punktas ir 7 straipsnio 1 dalis bei PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies d punktas ir 70 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad skolos muitinei išnykimas dėl Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies e punkte numatyto pagrindo lemia skolos, susijusios atitinkamai su akcizais ir PVM už neteisėtai į Sąjungos muitų teritoriją įvežtas prekes, išnykimą.

Teisingumo Teismas šias direktyvų nuostatas išaiškino taip, kad pagal jas skolos muitinei išnykimas dėl Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies e punkte numatyto pagrindo nelemia skolos, susijusios atitinkamai su akcizais ir PVM už neteisėtai į Sąjungos muitų teritoriją įvežtas prekes, išnykimo.

Paminėtina, kad kreipdamasis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, be kita ko, atkreipė dėmesį į tai, kad, vadovaujantis:

– Akcizų įstatymo 20 straipsnio 2 dalimi (2016 m. lapkričio 3 d. Įstatymu Nr. XII-2696 redakcija), „prievolė mokėti akcizus muitinei *mutatis mutandis* išnyksta Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies d–g punktuose numatytais atvejais“;

– Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 121 straipsnio 2 dalimi (2016 m. lapkričio 3 d. Įstatymo Nr. XII 2697 redakcija), „prievolė mokėti importo PVM muitinei *mutatis mutandis* išnyksta Sąjungos muitinės kodekso 124 straipsnio 1 dalies d–g punktuose nustatytais atvejais“.

[Prieiga internete](#)

BENDRA ŽEMĖS ŪKIO POLITIKA

2022 m. gegužės 5 d. sprendimas byloje *R. en R. (Utilisation agricole d'un produit non autorisé)*, C-189/21

²¹ „1. Nedarant poveikio galiojančioms nuostatoms, susijusioms su importo ar eksporto muto sumos, atitinkančios skolą muitinei, neišieškojimu teismine tvarka pripažinus skolininką nemokiu, importo arba eksporto skola muitinei išnyksta kiekvienu iš šių atvejų:

<...>

e) kai importo arba eksporto muto apmokestinamos prekės konfiskuojamos arba kai jos sulaikomos ir tuo pat metu arba vėliau konfiskuojamos. <...>“

Bendroji žemės ūkio politika (BŽŪP) – Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 – II priedas – 10 teisės aktais nustatytas valdymo reikalavimas – Reglamentas (ES) Nr. 1107/2009 – 55 straipsnio pirma pastraipa ir antros pastraipos pirmas sakiny – Tiesioginės paramos schemos – Bendrosios taisyklės – Pagal BŽŪP gautos pagalbos arba jos dalies sumažinimas arba neskyrimas – Kompleksinės paramos taisyklių nesilaikymas – Augalų apsaugos produkto, kuris atitinkamoje valstybėje narėje nėra arba nebėra autorizuotas ir, pastaruoju atveju, kurio naudojimo terminas yra pasibaigęs, naudojimas

Bylos aplinkybės

Pareiškėjas pagrindinėje byloje 2018 m. pateikė bendrą deklaraciją, joje prašė išmokėti tiesiogines išmokas pagal bendros žemės ūkio politikos (toliau – BŽŪP) priemones. Nyderlandų Maisto ir vartojimo produktų kontrolės tarnyba nustatė, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje naudojo augalų apsaugos produktą, kurio autorizacija nustojo galioti 2016 m. sausio 30 d., nustatytas produkto pardavimo terminas – 2016 m. liepos 30 d., naudojimo terminas – 2017 m. sausio 30 d. Dėl neautorizuoto augalų apsaugos produkto naudojimo pareiškėjui pagrindinėje byloje sumažinta tiesioginių išmokų suma. Pareiškėjas pagrindinėje byloje sprendimą dėl išmokų sumažinimo apskundė teismui.

Pareiškėjo pagrindinėje byloje skundą nagrinėjantis teismas kreipėsi į ESTT teiraudamasis, ar Reglamento (ES) Nr. 1306/2013²² II priede numatytą 10 teisės aktais nustatytą valdymo reikalavimą (toliau – 10 VR), kuriame daroma nuoroda į Reglamento Nr. 1107/2009²³ 55 straipsnio pirmąjį sakinį ir antrosios pastraipos pirmąjį sakinį, reikia aiškinti taip, kad šis reikalavimas susijęs taip pat su situacija, kai naudojamas pagal pastarąjį reglamentą atitinkamoje valstybėje narėje neautorizuotas augalų apsaugos produktas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl augalų apsaugos produkto naudojimo, pasibaigus jo autorizacijos bei naudojimo laikotarpiui

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamento Nr. 1107/2009 35 konstatuojamąją dalį augalų apsaugos produktų „tinkamas naudojimas“ reiškia naudojimą „pagal jiems suteiktą autorizaciją“. Taigi Reglamento Nr. 1107/2009 55 straipsnio pirmojoje pastraipoje ir antrosios pastraipos pirmajame sakinyje vartojama sąvoka „tinkamas naudojimas“, kiek tai susiję su pirmąja jos dalimi, turi būti suprantama kaip nuoroda į šio reglamento 28 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta, kad augalų apsaugos produktas gali būti „naudojamas“, tik jeigu jis yra „autorizuotas“ atitinkamoje valstybėje narėje. Augalų apsaugos produktų „tinkamas naudojimas“ pagal Reglamento Nr. 1107/2009 55 straipsnio pirmą pastraipą ir antros pastraipos pirmą sakinį reiškia naudojimą, kurį tiek *ratione materiae* (turinio kriterijus), tiek *ratione temporis* (laiko kriterijus) apima pagal to reglamento 28 straipsnio 1 dalį suteikta autorizacija, galiojanti pagal jo 32 straipsnio 1 dalies ir, kai taikoma, 46 straipsnio reikalavimus.

Teisingumo Teismo vertinimu, Reglamento Nr. 1306/2013 II priedo 10 VR, susijusiu su atitiktimi Reglamento Nr. 1107/2009 55 straipsnio pirmajai pastraipai ir antrosios pastraipos pirmajam sakiniui, siekiama apsaugoti visuomenės, gyvūnų ir augalų sveikatą. Taigi 10 VR yra vienas iš pagrindinių BŽŪP visuomenės, gyvūnų ir augalų sveikatos standartų, įtrauktų į kompleksinės paramos sistemą, kurių laikymasis yra sąlyga, kad tam tikros BŽŪP pagalbos gavėjams būtų išmokėtos visos išmokos pagal Reglamento Nr. 1306/2013 53 ir 54 konstatuojamąsias dalis. Todėl aiškinimas, kad į 10 VR taikymo sritį nepatenka atitinkamoje valstybėje narėje neautorizuotų arba nebeautorizuotų augalų apsaugos produktų, kurių naudojimo terminas pasibaigęs, naudojimas, prieštarautų kompleksinės paramos principo tikslui – užtikrinti aukštą žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį.

ESTT darė išvadą, kad naudojant augalų apsaugos produktą, kuris nėra arba nebėra autorizuotas ir, kai taikoma, kurio naudojimo terminas yra pasibaigęs, nesilaikoma 10 VR, kuris yra Reglamento

²² 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008.

²³ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB.

Nr. 1306/2013 II priedo „Taisyklės dėl kompleksinės paramos pagal 93 straipsnį“ dalis, ir už tai skiriama administracinė nuobauda pagal Reglamento Nr. 1306/2013 91 ir 99 straipsnius. Taigi 10 VR, kuriame daroma nuoroda į Reglamento Nr. 1107/2009 55 straipsnio pirmąją pastraipą ir antrosios pastraipos pirmąjį sakinį, apima ir augalų apsaugos produkto, kuris atitinkamoje valstybėje narėje nėra arba nebėra autorizuotas, o pastaruoju atveju – kurio naudojimo terminas yra pasibaigęs, naudojimą.

[Prieiga internete](#)

ELEKTROS ENERGIJOS VIDAUS RINKA

2022 m. sausio 27 d. sprendimas byloje *Fondul Proprietatea SA ir kt., C-179/20*

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektros energijos vidaus rinka – Direktyva 2009/72/EB – 15 straipsnio 4 dalis – Pirmenybinis dispečerinis valdymas – Tiekimo saugumas – 32 straipsnio 1 dalis – Laisva trečiųjų asmenų prieiga – Garantuota prieiga prie perdavimo tinklų – Direktyva 2009/28/EB – 16 straipsnio 2 dalis – Garantuota prieiga – SESV 107 straipsnio 1 dalis – SESV 108 straipsnio 3 dalis – Valstybės pagalba

Bylos aplinkybės

Fondul Proprietatea – smulkioji bendrovė *S.P.E.E.H. Hidroelectrica SA* akcininkė – pateikė skundą Bukarešto apeliaciniam teismui dėl Vyriausybės sprendimo panaikinimo, motyvuodama tuo, kad šiuo sprendimu buvo suteikta neteisėta valstybės pagalba dviem elektros energijos gamintojams, naudojančioms vietinius degiuosius pirminės energijos šaltinius ir kurių didžioji kapitalo dalis priklauso valstybei. Vyriausybės sprendimu šių dviejų bendrovių termofikacinių elektrinių gaminamai elektros energijai buvo suteikta garantuota prieiga prie elektros energijos tinklų, siekiant užtikrinti nepertraukiamą jų veikimą ir ne mažesnę kaip 200 megavatų (MW) arba 500 MW vidutinę galią jų elektrinėms. Be to, vienintelė perdavimo sistemos operatorė turėjo užtikrinti šių dviejų bendrovių termofikacinių elektrinių pagamintos elektros energijos pirmenybinį dispečerinį valdymą. Galiausiai, šioms bendrovėms nustatyta pareiga teikti perdavimo sistemos operatoriai atitinkamai ne mažesnės kaip 400 MW ir 600 MW elektros galios papildomas paslaugas. Bylą nagrinėjantis teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą siekdamas išsiaiškinti, ar Direktyva 2009/72²⁴ turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias tam tikriems elektros energijos gamintojams, kurių įrenginiai naudoja vietinius degiuosius pirminės energijos šaltinius, suteikiama garantuota prieiga prie perdavimo tinklų, siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą ir ar tokios Vyriausybės sprendime nustatytos priemonės gali būti kvalifikuojamos kaip valstybės pagalba.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl garantuotos prieigos prie perdavimo tinklų tam tikriems elektros energijos gamintojams

Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad dispečerinis valdymas leidžia elektros energijos tinklo operatoriui atlikti gamybos įrenginių, esančių apibrėžtoje teritorijoje, dispečerinį valdymą tam, kad, be kita ko, galėtų nusipirkti elektros energijos, kuri naudojama jų sistemoje patiriamams energijos nuostoliams padengti ir atsarginiams pajėgumams sukaupti, taip pat subalansuoti šią sistemą ir užtikrinti gerą elektros energijos vidaus rinkos veikimą.

Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad tokiu atveju gamybos įrenginių dispečerinis valdymas vyksta remiantis kriterijais, kurie turi būti objektyvūs, paskelbti ir taikomi nediskriminuojant, visų pirma laikantis ekonominio pirmumo tvarkos. Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalyje vartojama sąvoka „pirmenybė“ rodo, kad pirmenybiniu dispečeriniu valdymu nukrypstama nuo tos pačios direktyvos 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų dispečerinio valdymo taisyklių. Taigi pirmenybinio dispečerinio valdymo

²⁴ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB.

metu perdavimo sistemos operatorius gamybos įrenginius valdo remdamasis kitais kriterijais nei ekonominė pirmumo teisė.

Prieiga prie tinklo suprantama kaip teisė naudotis elektros energijos tinklu. Vis dėlto ši prieiga nėra neribota, nes priklauso nuo maksimalių perdavimo tinklo pajėgumų.

Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 4 dalyje yra numatyta tik galimybė suteikti teisę į pirmenybinį dispečerinį valdymą, todėl ši nuostata negali būti teisinis pagrindas valstybėms narėms, siekiant įtvirtinti garantuotos prieigos prie perdavimo tinklų teisę. Direktyvos 2009/28 16 straipsnio 2 dalies b punkte, žinoma, minima galimybė „užtikrin[ti] prieigą“, tačiau tik kiek tai susiję su ekologiška elektros energija. Taigi šis punktas taip pat negali būti teisinis nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis siekiama neatsinaujinančios energijos gamybos įrenginiams nustatyti garantuotą prieigą, pagrindas.

Siekiant nustatyti, ar nacionalinės teisės aktuose gali būti nustatyta garantuota prieiga prie perdavimo tinklų elektros energijai, pagamintai iš degių vietinių pirminių energijos šaltinių, reikia atsižvelgti į Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje numatytą trečiųjų šalių prieigą prie tinklo. Šioje nuostatoje numatyta, kad iš esmės valstybės narės turi pareigą įgyvendinti paskelbtais tarifais grindžiamą sistemą, suteikiančią trečiosioms šalims prieigą prie perdavimo ir skirstymo sistemų ir taikomą visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, ir užtikrinti, kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant atitinkamo tinklo naudotojų.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nediskriminavimo principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, nebent toks vertinimas yra pateisinamas objektyviomis priežastimis. Vyriausybės sprendimą garantuota prieiga suteikiama tik elektros energijai, pagamintai dviejų įrenginių, naudojančių degiuosius vietinius pirminės energijos šaltinius. Tas sprendimas netaikomas kitiems elektros energijos gamintojams, naudojantiems degiuosius vietinius pirminės energijos šaltinius, arba elektros energijos gamintojams, naudojantiems atsinaujinančius energijos šaltinius, ir juo yra nustatomas nevienodas požiūris, nes, viena vertus, pastarųjų elektros energijos gamintojų ir, kita vertus, tame sprendime nurodytų elektros energijos gamintojų padėtis yra panaši, kiek tai susiję su prieiga prie perdavimo tinklų.

Dėl galimo tokio nevienodo požiūrio pateisinimo pažymėta, kad Vyriausybės sprendimu siekta užtikrinti tiekimo saugumą – priemonės, kurių imtasi, buvo skirtos užtikrinti tinklo tinkamumui, sukuriant rezervinius pajėgumus piko vartojimo laikotarpiams, ir buvo būtinos siekiant išspręsti tinklo pusiausvyros problemas, kylančias dėl padidėjusių gamybos iš atsinaujinančių energijos šaltinių pajėgumų, taip pat reaguoti į tarpvalstybinės prekybos masto augimą. Juo taip pat buvo siekiama užtikrinti, kad gaminant elektros energiją būtų naudojamas skirtingas kuras, suteikiant ypatingą reikšmę vidaus energetikos išteklių naudojimui pirmenybės tvarka, kad būtų užtikrinta energetikos nepriklausomybė.

Kalbant apie objektyvų ir tinkamą diferencijavimo kriterijų atsižvelgiant į siekiamą tikslą, šiuo atveju reikia pažymėti, kad iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos nebuvo matyti kriterijaus, leidžiančio atskirti du įrenginius, kuriems suteikta garantuota prieiga prie perdavimo tinklų, nuo įrenginių, kurie tokios prieigos neturi. Atsižvelgdamas į tai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar kiti toje pačioje geografinėje zonoje esantys gamintojai, naudojantys degiuosius pirminės energijos šaltinius ar kitus energijos šaltinius, būtų buvę tinkamesni sudarant gamybos pajėgumus ir suteikiant prieigą prie perdavimo tinklų. Be to, reikia patikrinti, ar garantuota prieiga prie perdavimo tinklų yra pagal proporcingumo principą tinkama norint užtikrinti, kad būtų pasiektas tikslas, ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti.

Vyriausybės sprendime nurodyti du įrenginiai, naudojantys vietinius degiuosius pirminės energijos šaltinius, galėjo nuolat veikti, nes turėjo garantuotą prieigą prie elektros tinklų, taikomą kartu su pirmenybiniu dispečeriniu valdymu, o tai leido jiems dalyvauti sudarant gamybos pajėgumus, leidžiančius užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą. Taigi garantuota prieiga kartu su kitomis Vyriausybės sprendimu priimtomis priemonėmis, atrodo, yra tinkama užtikrinti tiekimo saugumą; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Taip pat teismui palikta patikrinti, ar garantuotos prieigos prie perdavimo tinklų suteikimas neviršija to, kas tinkama, ir yra būtina priemonė numatytam tikslui – užtikrinti tiekimo saugumą – pasiekti (išsiaiškinti, ar šio tikslo nebuvo galima pasiekti kitomis priemonėmis, kurios mažiau pažeistų laisvos trečiųjų asmenų prieigos prie tinklo principą).

Dėl tam tikriems elektros gamintojams nustatytų priemonių pripažinimo valstybės pagalba

Vienintelė perdavimo tinklo operatorė *Transelectrica* yra viešoji įmonė, kurios didžioji kapitalo dalis priklauso valstybei. Ji privalo bet kuriuo metu užtikrinti nacionalinės energetikos sistemos pusiausvyrą, t. y. elektros energijos gamybos ir vartojimo pusiausvyrą. Tam *Transelectrica* perka papildomas paslaugas, remdamasi pirkimo procedūromis, grindžiamomis ekonominio pirmumo tvarka. Vis dėlto Vyriausybės sprendime numatyta, kad ji turi pirkti papildomas paslaugas iš dviejų elektros energijos gamintojų už nustatytą kainą, neatsižvelgdama į ekonominio pirmumo tvarką, dėl to šios papildomos paslaugos gali būti perkamos didesnėmis nei rinkos kainomis. Tai gali reikšti, kad *Transelectrica* tenka finansinė našta, kuri turi įtakos valstybės ištekliams.

Apžvelgiamu atveju priemonės sudarė išsamų priemonių rinkinį, skirtą dviem elektros energijos gamintojams. Šios trys priemonės yra susijusios ir sudaro mechanizmą, leidžiantį nuolat veikti gamybos įrenginiams. Abiejų Vyriausybės sprendime nurodytų įrenginių gamybos sąnaudos yra didelės, todėl jie paprastai neveikia nuolat. Kai šie įrenginiai neveikia, tai sumažina jų galimybes teikti papildomas paslaugas, nes įrenginių įjungimas ir paleidimas iš naujo yra lėtas ir sukelia didelių šių įrenginių paleidimo išlaidų. Leidžiant šiems įrenginiams nuolat veikti, pagrindinėje byloje nagrinėjamos priemonėmis užtikrinama galimybė šiems įrenginiams tiekti tam tikrą kiekį elektros energijos ir teikti papildomas paslaugas, sutaupyti su įrenginių paleidimu iš naujo susijusias išlaidas ir taip gaminti elektros energiją geresne kaina, nes šios sąnaudos pašalinamos. Tokios Vyriausybės sprendime numatytos priemonės suteikia elektros energijos gamintojams ekonominį pranašumą, palyginti su jų konkurentais, kurio jie nebūtų gavę įprastomis rinkos sąlygomis. Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad šiuo atveju gali būti įvykdyta atrankinio ekonominio pranašumo sąlyga.

Teisingumo Teismas taip pat nustatė, kad Vyriausybės sprendime nurodytos priemonės iš principo gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją. Pagrindinėje byloje nagrinėjamos priemonės turi būti kvalifikuojamos kaip „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

[Prieiga internete](#)

VARTOTOJAI

2022 m. kovo 24 d. sprendimas byloje *Upfield Hungary*, C-533/20

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 – Informacijos apie maistą teikimas vartotojams – Ženklimas – Privalomi duomenys – Sudedamųjų dalių sąrašas – Specifiniai šių sudedamųjų dalių pavadinimai – Maisto produkto papildymas vitaminu – Pareiga nurodyti konkretų šio vitamino pavadinimą – Pareigos nurodyti naudotą vitaminų formulę nebuvimas

Bylos aplinkybės

Upfield Hungary Vengrijoje prekiauja margarinu, kurio etiketėje nurodyta „Vitaminai (A, D)“. Administracinė institucija nusprendė, kad ši informacija neatitinka Reglamento Nr. 1169/2011²⁵ nuostatų, pagal kurias ženklinant maisto produktus reikalaujama visais atvejais nurodyti specifinius jų sudėtyje esančių įvairių sudedamųjų dalių pavadinimus, o tuo atveju, kai šios sudedamosios dalys yra vitaminai, – naudotas vitaminų formules, todėl nurodė *Upfield Hungary* pakeisti produkto ženklimą. Iš pradžių teismas šį sprendimą panaikino, tačiau Aukščiausiasis Teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą, siekdamas išsiaiškinti, ar tuo atveju, kai maisto produktas buvo papildytas vitaminu, šio maisto produkto sudedamųjų dalių sąraše, be šio vitamino pavadinimo, turi būti nurodyta panaudota vitamino formulė.

Teisingumo Teismo vertinimas

²⁵ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004.

Dėl pareigos nurodyti konkrečią naudoto vitamino formulę produkto sudedamųjų dalių sąrašė tada, kai produkte yra vitaminų

Teisingumo Teismas nurodė, kad tuomet, kai maisto produktas papildomas vitaminu, šis būtinai turi būti nurodytas sudedamųjų dalių sąrašė, tačiau jo pavadinimas ir kiekis neprivalo būti nurodyti maistingumo deklaracijoje. Nagrinėjant, koku pavadinimu toks vitaminas turi būti įtrauktas į sudedamųjų dalių sąrašė, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamento Nr. 1169/2011 18 straipsnio 2 dalį maisto produkto sudėtyje esančios sudedamosios dalys turi būti nurodytos jų specifiniu pavadinimu, prireikus laikantis šio Reglamento taisyklių. Sudedamųjų dalių pavadinimas suprantamas kaip atitinkamos sudedamosios dalies teisinis pavadinimas, arba, jei tokio teisinio pavadinimo nėra, įprastinis jos pavadinimas, o jei ir šio nėra arba jis nevertinamas, – aprašomasis pavadinimas. Vis dėlto nei Reglamento Nr. 1169/2011 18 straipsnio 2 dalyje esanti nuoroda į „specifinį pavadinimą“, nei šio reglamento 17 straipsnio 1 dalyje esančios nuorodos į „teisinį pavadinimą“, „įprastinį“ ir „aprašomąjį“ pavadinimus, nesant papildomų paaiškinimų, neleidžia nustatyti pavadinimo, kuriuo Sąjungoje pagaminto ar parduodamo maisto produkto sudėtyje esantis vitaminas turi būti nurodytas šio maisto produkto etiketėje esančiame sudedamųjų dalių sąrašė.

Teisingumo Teismas paaiškino, kad pagal Reglamentą Nr. 1169/2011 vitaminai, kurių kiekis Sąjungoje gaminamų ar parduodamų maisto produktų sudėtyje yra didelis, maistingumo deklaracijoje turėtų būti nurodomi pavadinimais „vitaminas A“, „vitaminas D“ arba „vitaminas E“, o siekiant užtikrinti nuoseklų įvairių šio reglamento nuostatų aiškinimą ir taikymą, sudedamųjų dalių sąrašė šie vitaminai turėtų būti nurodomi tokiais pačiais pavadinimais.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta anksčiau, nuspręsta, kad Reglamentas Nr. 1169/2011, visų pirma jo 18 straipsnio 2 dalis, turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai maisto produktas buvo papildytas vitaminu, šio maisto produkto sudedamųjų dalių sąrašė, be šio vitamino pavadinimo, neturi būti nurodyta panaudota vitamino formulė.

[Prieiga internete](#)

2022 m. balandžio 7 d. sprendimas byloje *Fuhrmann-2*, C-249/21

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 2011/83/ES – 8 straipsnio 2 dalis – Elektroninėmis priemonėmis sudaromos nuotolinės prekybos sutartys – Prekiautojo pareiga informuoti – Mygtuko paspaudimas ar panašios funkcijos naudojimas pateikiant užsakymą su mokėjimo pareiga – Nedviprasmiška formuluotė, analogiška žodžiams „užsakymas su mokėjimo pareiga“ – Atsižvelgimas tik į žodžius, kuriais žymimas mygtukas ar panaši funkcija, siekiant įvertinti tokios formuluotės analogišką pobūdį

Bylos aplinkybės

Viešbutis *Goldener Anker*, kurio kambarius galima išsinuomoti per www.booking.com, priklauso *Fuhrmann-2* bendrovei. 2018 m. liepos 19 d. vartotojas B. šioje svetainėje ieškojo viešbučio kambarių ir, nusprendęs juos rezervuoti minėtame viešbutyje, paspaudė mygtuką „Rezervuoju“, tada nurodė savo asmens duomenis ir jį lydinčių asmenų vardus bei pavardes ir galiausiai paspaudė mygtuką su užrašu „Baigti rezervaciją“. 2019 m. gegužės 28 d. B. neatvykus į viešbutį, kitą dieną B. gavo 2 240 EUR sąskaitą už atšaukimą, tačiau jos neapmokėjęs kreiptasi į teismą. Teismas, prašydamas priimti prejudicinį sprendimą, siekė išsiaiškinti, ar kai vertinant užsakymo procesą, susijusį su nuotolinės prekybos sutarties sudarymu elektroninėmis priemonėmis, siekiama nustatyti, ar formuluotė, kuria pažymėtas užsakymo mygtukas ar panaši funkcija, kaip antai formuluotė „Baigti rezervaciją“, yra „analogiška“ Direktyvoje 2011/83²⁶ nurodytiems žodžiams „užsakymas su mokėjimo pareiga“, reikia atsižvelgti tik į žodžius, kuriais pažymėtas šis mygtukas ar ši panaši funkcija, ar taip pat reikia atsižvelgti į užsakymo proceso aplinkybes.

²⁶ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl sudarant nuotolinės prekybos sutartį elektroninėmis priemonėmis paspaudžiamo mygtuko, pažymėto žodžiais „Baigti rezervaciją“, vertinimo kaip įpareigojančio vartotoją sumokėti

Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad internetinėje apsigyvenimo vietos rezervavimo platformoje sudaryta paslaugų teikimo sutartis patenka į „nuotolinės prekybos sutarties“ sąvoką, ir patenka į Direktyvos 2011/83 taikymo sritį. Kai nuotolinė prekybos sutartis sudaroma elektroninėmis priemonėmis vykdant užsakymo procesą ir dėl to vartotojui atsiranda mokėjimo pareiga, prekiautojas privalo, pirma, šiam vartotojui, prieš pat jam pateikiant užsakymą, pateikti esminę informaciją apie sutartį ir, antra, aiškiai informuoti šį vartotoją, kad pateikus užsakymą jam atsiranda mokėjimo pareiga. Užsakymo mygtukas ar panaši funkcija turi būti žymimi taip, kad būtų lengvai įskaitomi ir nedviprasmiški, rodantys, kad užsakymo pateikimas įpareigoja vartotoją sumokėti prekiautojui. Valstybėms narėms leidžiama sutikti su tuo, kad prekiautojas vartotoją bet kokią kitą analogišką formuluotę, su sąlyga, kad ji nėra dviprasmiška dėl šios pareigos atsiradimo.

Kai šią nuostatą perkeliančiuose nacionalinės teisės aktuose nėra, kaip ir pačioje direktyvoje, konkrečių analogiškų formuluočių pavyzdžių, prekiautojai gali laisvai naudoti jų pasirinktus žodžius, jeigu iš jų aiškiai matyti, kad vartotojas turi pareigą sumokėti, kai tik paspaudžia mygtuką arba pasinaudoja panašia funkcija. Be to, iš Direktyvos 2011/83 8 straipsnio 2 dalies antros pastraipos antro sakinio, siejamo su žodžiu „aiškiai“, pavartotu šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmame sakinyje, aiškiai matyti, kad būtent mygtukas ar panaši funkcija turi būti pažymėti šioje nuostatoje nurodyta formuluote, todėl nustatant, ar prekiautojas įvykdė savo pareigą užtikrinti, kad vartotojas, pateikdamas savo užsakymą, aiškiai patvirtintų, kad pateikus užsakymą jam atsiranda mokėjimo pareiga, turi būti atsižvelgiama tik į žodžius, kuriais pažymėtas tas mygtukas ar ta funkcija. Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2011/83 39 konstatuojamoji dalis, kurioje nurodyta, kad vartotojo dėmesys turi būti konkrečiai nedviprasmiškais formuluotėmis atkreiptas į tai (taigi nedaroma jokia nuoroda į bendrą aplinkybių vertinimą), kad pateikus užsakymą jam atsiranda mokėjimo prekiautojui pareiga, ir taip jis gali tiksliai nustatyti momentą, kada prisiima šią pareigą.

Sprendimo prašiusiam teismui palikta patikrinti, ar žodis „rezervacija“ vokiečių kalboje, kaip ir vertinant vidutinio pakankamai gerai informuoto ir protingai pastabaus ir nuovokaus vartotojo kalbą, neišvengiamai ir sistemiškai siejamas su mokėjimo pareigos atsiradimu. Jei taip nėra, žodžių junginys „Baigti rezervaciją“ yra dviprasmiškas, todėl jo nebūtų galima laikyti formuluote, analogiška Direktyvoje 2011/83 nurodytiems žodžiams „užsakymas su mokėjimo pareiga“.

Atitinkamai, Direktyvos 2011/83 8 straipsnio 2 dalies antra pastraipa paaiškinta taip, kad kai vertinant užsakymo procesą, susijusį su nuotolinės prekybos sutarties sudarymu elektroninėmis priemonėmis, siekiama nustatyti, ar formuluotė, kuria pažymėtas užsakymo mygtukas ar panaši funkcija, kaip antai formuluotė „Baigti rezervaciją“, yra „analogiška“ šioje nuostatoje nurodytiems žodžiams „užsakymas su mokėjimo pareiga“, reikia remtis vien žodžiais, kuriais žymimas šis mygtukas ar ši panaši funkcija.

[Prieiga internete](#)

MAISTO PRODUKTŲ SAUGUMAS

2022 m. balandžio 28 d. sprendimas byloje UAB „Romega“, C-89/21

Maisto produktus reglamentuojantys teisės aktai – Reglamentas (EB) Nr. 2073/2005 – Maisto produktams taikomi mikrobiologiniai kriterijai – Šviežia paukštiena – Kompetentingų nacionalinių institucijų atliekama salmonelių buvimo kontrolė – Reglamentas (EB) Nr. 178/2002 – Nacionalinių institucijų diskrecija – Apimtis

Bylos aplinkybės

Patikrinusi UAB „Romega“ rinkai pateiktą šviežią paukštieną iš Lenkijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba nustatė patogeninių mikroorganizmų *Salmonella Kentucky* ir *Salmonella Infantis*,

todėl skyrė baudą, be to, uždraudė šiai bendrovei toliau tiekti rinkai tokią mėsą ir ją įpareigojo susigrąžinti tokius mėsos produktus iš vartotojų, pašalinti juos iš rinkos ir sunaikinti. Bendrovė ginčijo, kad Reglamento Nr. 2073/2005²⁷ nuostatomis draudžiamas tik *Salmonella Enteritidis* ir *Salmonella Typhimurium* buvimas šviežioje paukštienoje, o dėl kitų salmonelių, kaip antai *Salmonella Kentucky* arba *Salmonella Infantis*, buvimo šioje mėsoje jos negalima laikyti nesaugiu maisto produktu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 178/2002²⁸ nuostatas. Su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl tam tikrų Reglamento Nr. 2073/2005 ir Reglamento Nr. 178/2002 nuostatų išaiškinimo į Teisingumo Teismą kreipėsi šalių ginčą nagrinėjęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl kompetentingų institucijų diskrecijos laikyti nesaugiais maisto produktus, kuriuos sudaro šviežia paukštiena ir kuriuose buvo nustatyta kitų patogeninių mikroorganizmų, o ne Reglamento Nr. 2073/2005 nuostatose nurodytų salmonelių serotipų

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas siekė išsiaiškinti, ar valstybės narės kompetentinga institucija gali laikyti nesaugiais, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 178/2002 14 straipsnio 1 ir 2 dalis, maisto produktus, kuriuos sudaro šviežia paukštiena ir kuriuose buvo nustatyta kitų patogeninių mikroorganizmų, o ne Reglamento Nr. 2073/2005 nuostatose nurodytų salmonelių serotipų.

Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal Reglamento Nr. 178/2002 14 straipsnio 1, 2, 7 ir 8 dalis kompetentingos nacionalinės institucijos gali imtis atitinkamų maisto produktų pateikimą rinkai ribojančių priemonių arba reikalauti pašalinti juos iš rinkos, jei šios institucijos turi objektyvų pagrindą įtarti, kad šie maisto produktai yra nesaugūs. Ši nuostata, atsižvelgiant į jos svarbą siekiant užtikrinti aukštą žmonių sveikatos ir vartotojų interesų apsaugą, kaip numatyta šio reglamento 1 straipsnio 1 dalyje, turi būti aiškinama plačiai. Taigi, Teisingumo Teismas darė išvadą, kad Reglamentas Nr. 2073/2005 negali būti aiškinamas taip, kad juo kompetentingai institucijai draudžiama atitinkamai maisto produktų rūšiai, kaip antai šviežiai paukštienai, taikyti konkrečias Reglamento Nr. 178/2002 14 straipsnio 8 dalyje nurodytas priemones.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad net jei nagrinėjamu atveju Lietuvos institucijos šviežioje paukštienoje nustatyti serotipai, t. y. *Salmonella Kentucky* ir (arba) *Salmonella Infantis*, atrodo, yra mažiau paplitę nei *Salmonella Typhimurium* ir *Salmonella Enteritidis* (kurie nurodyti Reglamento Nr. 2073/2005 nuostatose), vis dėlto negalima atmesti neigiamo pirmųjų dviejų serotipų salmonelių poveikio sveikatai. Kompetentingas nacionalinis teismas, remdamasis Reglamento Nr. 178/2002 14 straipsnio 8 dalimi, kaip ji išaiškinta šiame sprendime, pasak Teisingumo Teismo, turi patikrinti, ar šių serotipų salmonelių, nenurodytų Reglamento Nr. 2073/2005 nuostatose, buvimas leidžia įtarti, kad aptariama šviežia paukštiena yra nesaugi, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 178/2002 14 straipsnio 2–5 dalis, ir pateisinti šios institucijos priemones kaip „tinkamas priemones“, priimtas remiantis pirmąja nuostata.

[Prieiga internete](#)

NE MAISTO PRODUKTŲ SAUGUMAS

2022 m. birželio 2 d. sprendimas byloje *Get Fresh Cosmetics Limited, C-122/21*

Direktyva 87/357/EEB²⁹ – Ne maisto produktai, kurie gali būti supainioti su maisto produktais – Sąvoka – Uždusimo, apsinuodijimo, virškinimo trakto perforacijos ar obstrukcijos pavojus – Pavojingumo prezumpcija – Nebuvimas – Įrodymai

²⁷ 2005 m. lapkričio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2073/2005, dėl maisto produktų mikrobiologinių kriterijų

²⁸ 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002 nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras.

²⁹ 1987 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvos 87/357/EEB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų produktams, kurie, atrodydami kitokie, nei yra iš tikrųjų, kelia pavojų vartotojų sveikatai ar saugai, suderinimo.

Bylos aplinkybės

Pagal Anglijos teisę įsteigta bendrovė Get Fresh Cosmetics gamina kosmetikos gaminius, be kita ko, trumpus vonios sūkurius, kurie Lietuvoje platinami per interneto svetainę. Atlikusi patikrinimą, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba nustatė, kad kai kurie iš šių gaminių yra panašūs į maisto produktus, kelia apsinuodijimo pavojų vartotojams, ypač vaikams, ir grėsmę vartotojų saugumui, todėl įpareigojo Get Fresh Cosmetics pašalinti šiuos produktus iš rinkos. Su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl tam tikrų Direktyvos 87/357/EEB nuostatų išaiškinimo į Teisingumo Teismą kreipėsi šalių ginčą nagrinėjęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl būtinybės objektyviais ir pagrįstais duomenimis įrodyti kosmetikos gaminių, kurie dėl savo išvaizdos gali būti supainioti su maisto produktais, keliamą pavojų sveikatai

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 87/357 1 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta į maisto produktus panašių gaminių pavojingumo prezumpcija, ar, priešingai, tokių gaminių pavojingumas turi būti įrodytas objektyviais ir pagrįstais duomenimis.

Teisingumo Teismas nurodė, kad kompetentingos nacionalinės institucijos kiekvienu konkrečiu atveju turi įvertinti, ar įvykdytos Direktyvos 87/357 1 straipsnyje išvardytos sąlygos, pateisinančios sprendimą uždrausti produktą pagal minėtos direktyvos 2 straipsnį, tam, kad būtų galima atlikti tokio sprendimo administracinę arba teisminę kontrolę. Šiuo tikslu tuo atveju, kai nagrinėjamas produktas savo išvaizda ar kvapu yra panašus į maisto produktą, jos turi įvertinti ne tik tikimybę, kad jis gali būti supainiotas su maisto produktu ir dėl to dedamas į burną, čiulpiamas ar ryjamas, bet ir tokio veiksmo keliamą pavojų. Šis vertinimas visų pirma turi būti grindžiamas objektyviais atitinkamų produktų požymiais. Siekiant nustatyti, ar tokį gaminį dedant į burną, čiulpiant ar ryjant, gali kilti uždusimo, apsinuodijimo arba virškinimo trakto perforacijos ar obstrukcijos pavojus, taip pat turi būti atsižvelgiama į tokias savybes, kaip ne maisto produkto medžiagos ir sudėtis, kurias prirėkus turi nurodyti minėtu produktu prekiaujantis asmuo. Be to, atliekant šį vertinimą, reikia atsižvelgti į asmenų kategorijų ir vartotojų, kurie gali susidurti su maisto produktų išvaizdą turinčiais gaminiiais, visų pirma vaikų, pažeidžiamumą. Kita vertus, nereikalaujama, kad kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos objektyviais ir pagrįstais duomenimis įrodytų, kad vartotojai supainios gaminius su maisto produktais ir yra realus uždusimo, apsinuodijimo, virškinimo trakto perforacijos ar obstrukcijos pavojus. Iš tiesų pakanka, kad atitinkamą produktą įsidedant į burną, čiulpiant ar ryjant, galėtų kilti toks pavojus.

[Prieiga internete](#)

TRANSPORTAS

Didžiosios kolegijos 2022 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje *CityRail, C-453/20*

SESV 267 straipsnis – Sąvoka „teismas“ – Struktūriniai ir funkciniai kriterijai – Teisminių arba administracinių funkcijų vykdymas – Direktyva 2012/34/ES – 55 ir 56 straipsniai – Nacionalinė geležinkelių sektoriaus reguliavimo institucija – Nepriklausoma sektoriaus reguliavimo institucija – Teisė veikti savo iniciatyva – Įgaliojimai skirti sankcijas – Sprendimai, kurie gali būti apskūsti teisme – Prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepriimtumas

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant geležinkelio įmonės *CityRail a.s.* ir Čekijos Respublikos geležinkelių infrastruktūros valdytojos *Správa železnic, státní organizace* (toliau – *Správa železnic*) ginčą dėl *Správa železnic* nustatytų prieigos prie tinklo ir tam tikrų susijusių įrenginių sąlygų.

Správa železnic yra pagal įstatymus įsteigta viešoji įstaiga, kuri, kaip infrastruktūros valdytoja ir paslaugų įrenginių eksploatuotoja, Čekijos Respublikoje yra atsakinga už geležinkelių tinklo ir susijusių paslaugų įrenginių valdymą. Ji parengė ir paskelbė tinklo nuostatus, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2012/34³⁰, kuriuose, be kita ko, nurodytos sąlygos, kurios nuo 2020 m. balandžio 1 d. taikomos prieigai prie tam tikrų įrenginių.

Geležinkelio įmonė *CityRail*, remdamasi *zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách* (Įstatymas Nr. 266/1994 dėl geležinkelių ir lynų kelių, toliau – Geležinkelių įstatymas), užginčijo šias sąlygas *Úřad pro přístup k dopravní infrastruktúře* (Prieigos prie transporto infrastruktūros tarnyba, Čekijos Respublika, toliau – Tarnyba), kaip nacionalinėje geležinkelių sektoriaus reguliavimo institucijoje, motyvuodama tuo, kad jos prieštarauja Direktyvoje 2012/34 numatytiems taisyklėms.

Turėdama abejonių dėl šių sąlygų atitikties Direktyvai 2012/34, taip pat dėl pagrindinėje byloje taikytinos nacionalinės teisės atitikties šiai direktyvai, Tarnyba nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl teisminių ir administracinių funkcijų vykdymo atskyrimo

Teisingumo Teismas pirmiausia priminė savo šioje srityje suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią atsakydamas į klausimą, kuris susijęs tik su Sąjungos teise, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra „teismas“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, jis atsižvelgia į aplinkybių visumą, kaip antai: ar ši institucija įsteigta pagal teisės aktus, ar ji yra nuolat veikianti, ar jos jurisdikcija privaloma, ar procesas šioje institucijoje pagrįstas rungimosi principu, ar institucija taiko teisės taisykles ir ar ji yra nepriklausoma. Be to, nacionaliniai teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą tik nagrinėdami ginčą ir turėdami priimti sprendimą pagal teismo pobūdžio sprendimui priimti skirtą procedūrą.

Taigi į klausimą, ar institucija gali kreiptis į Teisingumo Teismą, turi būti atsakyta remiantis struktūriniais ir funkciniais kriterijais. Nacionalinė institucija gali būti laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, jei vykdo teismines funkcijas, o jei ji vykdo kitas funkcijas, visų pirma administracinio pobūdžio, toks statusas jai negali būti pripažintas. Vadinasi, siekiant nustatyti, ar nacionalinė institucija, kuriai įstatymais pavesta vykdyti įvairaus pobūdžio funkcijas, turi būti laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, būtina patikrinti, kokio pobūdžio yra funkcijos, kurias ji vykdo konkrečiomis teisinėmis aplinkybėmis, kuriomis ji turi kreiptis į Teisingumo Teismą.

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad šis patikrinimas ypač svarbus tuo atveju, kai kalbama apie administracines institucijas, kurių nepriklausomumas yra tiesioginė iš Sąjungos teisės kylančių reikalavimų, kuriais joms suteikiami sektorinės kontrolės ir rinkų priežiūros įgaliojimai, pasekmė. Nors šios institucijos gali atitikti pirma primintus kriterijus, įtvirtintus 1966 m. birželio 30 d. sprendime *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:39), sektorinės kontrolės ir rinkų priežiūros veikla iš esmės yra administracinio pobūdžio, nes ji reiškia naudojimąsi įgaliojimais, kurie nėra suteikiami teismams. Todėl Tarnyba neturi pagrindo teigti, jog kadangi ji atitinka tuos kriterijus, visų pirma susijusių su nepriklausomumu, ji neabejotinai turi būti laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad 2012 m. lapkričio 22 d. sprendime *Westbahn Management* (C-136/11, EU:C:2012:740), kuriuo rėmėsi Tarnyba, Teisingumo Teismas, gavęs Austrijos geležinkelių kontrolės komisijos prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nagrinėjo tik kriterijus, nustatytus sprendime *Vaassen-Göbbels*, ir nenagrinėjo to, ar byloje, kurioje buvo pateiktas tas prašymas, ši įstaiga vykde teismo pobūdžio funkcijas.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad tai, jog atitinkama įstaiga vykdo ne teismines, o administracines funkcijas, rodo įgaliojimai pradėti procedūras savo iniciatyva, taip pat įgaliojimai skirti sankcijas, vėlgi savo iniciatyva, jos kompetencijai priklausančiose srityse. Be to, klausimas, ar procedūra, per kurią buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, buvo pradėta suinteresuotojo asmens iniciatyva, neturi lemiamos reikšmės. Tai, kad įstaiga gali pradėti konkrečią procedūrą gavusi prašymą, net jei ši įstaiga bet kuriuo atveju gali savo iniciatyva įgyvendinti su tuo susijusią kompetenciją, negali paneigti

³⁰ 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/34/ES, kuria sukuriama bendra Europos geležinkelių erdvė.

šios kompetencijos administracinio pobūdžio. Įstaigos vaidmuo ir vieta nacionalinėje teisinėje sistemoje taip pat yra svarbūs vertinant jos funkcijų pobūdį.

Teisingumo Teismas nurodė, kad įstaigų, kurioms patikėta užduotis ne atlikti sprendimo teisėtumo kontrolę, o pirmą kartą pareikšti nuomonę dėl administruojamo subjekto skundo ir kurių sprendimai gali būti apskūsti teisme, veiklą jis yra pripažinęs „administracine“. Be to, Teisingumo Teismas ne kartą yra priminęs, kad sąvoka „teismas“, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį, iš esmės gali reikšti tik valdžios instituciją, kuri turi trečiojo asmens statusą apskūstą sprendimą priėmusio subjekto atžvilgiu.

Išnagrinėjęs tokios reguliavimo institucijos, kaip Tarnyba, pobūdį ir funkcijas geležinkelių veiklos valdymo ir kontrolės sistemoje, sukurtoje Direktyva 2012/34, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad iš minėtos direktyvos nuostatų matyti, jog siekiant užtikrinti veiksmingą valdymą ir sąžiningą bei nediskriminacinį naudojimąsi geležinkelių infrastruktūra, kaip numatyta šioje direktyvoje, reikia įsteigti instituciją, kuriai būtų pavesta tiek savo iniciatyva prižiūrėti, kaip geležinkelių sektoriaus subjektai taiko šioje direktyvoje numatytas taisykles, tiek veikti kaip apeliacinei institucijai. Ši funkcijų kumuliacija reiškia, kad tuo atveju, jei pagal Direktyvos 2012/34 55 straipsnį įsteigtai priežiūros institucijai pateikiamas skundas, ši aplinkybė nedaro neigiamo poveikio tos institucijos kompetencijai prireikus savo iniciatyva imtis atitinkamų priemonių, kad būtų pašalintas bet koks taikytinų teisės aktų pažeidimas, ir savo sprendimuose nustatyti, jei ji mano esant reikalinga, sankcijas, o tai patvirtina jos funkcijų administracinį pobūdį. Be to, Direktyvos 2012/34 56 straipsnio 10 dalyje numatyta, jog valstybės narės užtikrina galimybę atlikti reguliavimo institucijos priimtų sprendimų teisminę kontrolę, o tai yra tokių sprendimų administracinio pobūdžio požymis.

Atsižvelgęs į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas toliau nagrinėjo, ar, nepaisant to, kad tokia reguliavimo institucija, kaip Tarnyba, iš principo yra administracinė, ji, turint omenyje funkcijų, kurias vykdo pagrindinėje byloje, konkrečias aplinkybes, turi būti laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Šiame kontekste Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Tarnybos įgaliojimai savo iniciatyva pradėti procedūrą, per kurią buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, kaip ir įgaliojimai savo iniciatyva vykdyti persekiojimą dėl per šią procedūrą nustatytų pažeidimų, yra ypač svarbūs požymiai, kuriais remiantis galima daryti išvadą, jog ši institucija pagrindinėje byloje vykdo ne teismines, o administracines funkcijas.

Be to, iš Tarnybos pateiktos informacijos matyti, kad šios institucijos sprendimai gali būti apskūsti teisme. Kai pagal Čekijos Respublikos civilinio proceso ir administracinės teisenos kodeksuose nustatytas kompetencijos pasidalijimo taisyklės administraciniai teismai turi jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl Tarnybos sprendimo, ji turi atsakovės statusą. Iš Civilinio proceso kodekso taip pat matyti, kad civiliniuose teismuose, kurie, anot Tarnybos, turi jurisdikciją nagrinėti, be kita ko, ieškinius dėl sprendimų, priimtų per Geležinkelių įstatymo 34e straipsnyje numatytą procedūrą (taip yra pagrindinėje byloje), Tarnyba turi teisę pateikti pastabas nebūdama proceso šalis. Toks Tarnybos dalyvavimas procese, kuriame ginčijamas jos pačios sprendimas, yra požymis, kad priimdama tą sprendimą Tarnyba neturi trečiojo asmens statuso esamų interesų atžvilgiu.

Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad pagrindinėje byloje Tarnyba vykdo ne teismines, o administracines funkcijas. Vadinas, ji negali būti laikoma „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, todėl jos pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas.

[Prieiga internete](#)

TEISĖS AKTŲ DERINIMAS

Didžiosios kolegijos 2022 m. kovo 29 d. sprendimas byloje *Getin Noble Bank, C-132/20*

Priimtumas – SESV 267 straipsnis – Sąvoka „teismas“ – ESS 19 straipsnio 1 dalis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Teisinė valstybė – Veiksminga teisminė gynyba – Teisėjų nepriklausomumo principas – Pagal įstatymą įsteigtas teismas – Teisminė institucija, kurios narį į teisėjo pareigas pirmą kartą paskyrė nedemokratinio režimo vykdomasis politinis organas – Krajowa Rada Sądownictwa (Nacionalinė teismų taryba, Lenkija) veiklos pobūdis – Įstatymo, kurio pagrindu buvo suformuota ši taryba, prieštaravimas Konstitucijai – Galimybė pripažinti šią instituciją nepriklausomu ir nešališku teismu, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę

Bylos aplinkybės

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant kelių vartotojų ginčą su banku *Getin Noble Bank S.A.* dėl su šia įstaiga sudarytoje paskolos sutartyje esančios sąlygos tariamo nesąžiningumo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams nepatenkinus visų ieškovų reikalavimų, jie pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas).

Nagrinėdamas kasacinio skundo priimtinumą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad nacionalinė institucija, nagrinėjanti sutarties sąlygų nesąžiningumą, turi atitikti visas sąlygas, jog galėtų būti pripažinta „teismu“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas suabejojo ginčijamą sprendimą pagrindinėje byloje priėmusių trijų apeliacinės instancijos teismo teisėjų nepriklausomumu ir nešališkumu dėl aplinkybių, kuriomis jie buvo paskirti į teisėjo pareigas.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, pirma, kad vieną šių teisėjų (FO) pirmą kartą į pareigas paskyrė iki stojimo į Europos Sąjungą Lenkijoje veikusio nedemokratinio (komunistinio) režimo institucija ir žlugus šiam režimui niekada nebuvo tikrinta, ar šio režimo paskirti teisėjai jo valdymo metais laikėsi teismų nepriklausomumo principo, nurodytas teisėjas buvo paliktas toliau eiti šias pareigas iš naujo nepriesiekęs, taip pat jam buvo užskaitytas valdant šiam režimui įgytas tarnybos stažas (toliau šios aplinkybės vadinamos „iki įstojimo susiklosčiusios aplinkybės“). Antra, teisėjai į apeliacinės instancijos teismą buvo paskirti pasiūlius *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teismų taryba, Lenkija, toliau – NTT): vienas teisėjas – 1998 m., kai šios institucijos nutarimai buvo nemotyvuoti ir neskundžiami teisme; kiti du teisėjai – 2012 m. ir 2015 m., t. y. laikotarpiu, kai, *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas, Lenkija) nuomone, NTT neveikė skaidriai, o jos sudėtis prieštaravo Konstitucijai.

Šiomis aplinkybėmis *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui dvi grupes prejudicinių klausimų, kuriais siekė išsiaiškinti:

- ar Europos Sąjungos sutarties (toliau – ESS) 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnis ir Direktyvos 93/13³¹ 7 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nepriklausomu ir nešališku teismu pripažinti valstybės narės teismo kolegiją, kurioje posėdžiauja teisėjas, kurį pirmą kartą arba vėliau (aukštesnės instancijos teisme) į teisėjo pareigas paskyrė iki stojimo į Sąjungą šioje valstybėje narėje veikusio nedemokratinio režimo institucija, taip pat kurį skiriant į pareigas teismuose po šio režimo žlugimo buvo atsižvelgiama, be kita ko, į valdant šiam režimui jo įgytą tarnybos stažą arba kuris buvo davęs teisėjo priesaiką tik kai pirmą kartą buvo paskirtas teisėju valdant tam režimui;
- ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Chartijos 47 straipsnis ir Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu pripažinti valstybės narės teismo kolegiją, kurioje posėdžiauja teisėjas, pirmą kartą arba vėliau (aukštesnės instancijos teisme) į teisėjo pareigas paskirtas jo kandidatūrą atrinkus institucijai, sudarytai remiantis teisės aktų nuostatomis, kurias vėliau šios valstybės narės konstitucinis teismas pripažino prieštaraujančiomis konstitucijai, arba jo kandidatūrą į teisėjo pareigas atrinkus teisėtai sudarytai institucijai, tačiau per procedūrą, kuri nebuvo nei skaidri, nei vieša ir dėl kurios nebuvo galima pateikti skundo teisme.

Teisingumo Teismo vertinimas

Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių konkretaus teisėjo paskyrimo į pareigas aplinkybių vertinimo, sprendžiant klausimą, ar šį prašymą pateikė „teismas“ SESV 267 straipsnio prasme

Byloje pastabas pateikęs *Rzecznik Praw Obywatelskich* (ombudsmenas, Lenkija) tvirtino, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinas, nes skiriant į pareigas šį prašymą pateikusį teisėją buvo padaryta pažeidimų, dėl kurių šis teisėjas neatitinka dviejų esminių kriterijų, kad būtų laikomas „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį – būti įsteigtam pagal įstatymą, taip pat nepriklausomam ir nešališkam.

³¹ 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos Direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais.

Europos Komisija, nors netvirtino, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, visgi pažymėjo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teisėjų skyrimo į *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) aktas buvo grindžiamas 2018 m. rugpjūčio 28 d. NTT nutarimu, kurio vykdymas buvo sustabdytas 2018 m. rugsėjo 27 d. ir spalio 8 d. *Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas) nutartimis, tačiau Lenkijos Respublikos Prezidentas šį teisėją vis dėlto paskyrė į *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas). Šiomis aplinkybėmis Komisija teigė, kad galima abejoti, ar minėtas teisėjas atitinka reikalavimą būti „pagal įstatymą įsteigtu teismu“, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, tam, jog įvertintų, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra „teismas“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį (o tai yra tik su Sąjungos teise susijęs klausimas), taigi ir tam, kad įvertintų, ar prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, reikia atsižvelgti į aplinkybių visumą, be kita ko, į tai, ar ši institucija yra įsteigta pagal įstatymus, ar ji nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar procesas joje yra grindžiamas rungimosi principu, ar ji taiko teisės aktus ir ar ji yra nepriklausoma. Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikė *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas), kuris, priimdamas sprendimą *in limine litis* (proceso pradžioje) dėl nurodyto kasacinio skundo priimtumo, remdamasis nacionaline teise šiuo tikslu turi išnagrinėti, ar kasacine tvarka skundžiamą sprendimą priėmusio teismo sudėtis buvo teisėta.

Šiame kontekste Teisingumo Teismas nurodė, kad byloje neginčijama, jog pats *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) atitinka prieš tai primintus reikalavimus. Ombudsmenas ginčijo tai, ar atitinkamas teisėjas, kuris kaip vienasmenis teismas pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, tenkina reikalavimus, kuriuos turi atitikti institucija, kad galėtų būti pripažinta „teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Atsižvelgiant į tai, kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikė nacionalinis teismas, reikia preziumuoti, kad jis atitinka „teismui“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, keliamus reikalavimus, neatsižvelgiant į jo faktinę sudėtį. Per SESV 267 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo ir nacionalinio teismo funkcijų pasidalijimą, Teisingumo Teismui nepriklauso tikrinti, ar sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą buvo priimtas pagal nacionalines teismo veiklos organizavimo ir proceso taisykles. Teisingumo Teismas privalo laikytis valstybės narės teismo priimto sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jeigu jis nepanaikintas pasinaudojant teisių gynimo priemonėmis, kurios gali būti numatytos nacionalinėje teisėje.

Tačiau Teisingumo Teismas atkreipė dėmesį, kad nurodyta prezumpcija taikytina tik siekiant įvertinti prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą pagal SESV 267 straipsnį. Remiantis ja negalima daryti išvados, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teisėjų skyrimo sąlygos neabejotinai leidžia užtikrinti galimybę kreiptis į nepriklausomą, nešališką ir pagal įstatymą įsteigtą teismą, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą arba Chartijos 47 straipsnį. Be to, nurodyta prezumpcija gali būti nuginčyta, jeigu nacionalinio ar tarptautinio teismo priimtas galutinis sprendimas lemtų išvadą, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teisėjas nėra nepriklausomas, nešališkas ir pagal įstatymą įsteigtas teismas, kaip jis suprantamas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa.

Kadangi nagrinėtu atveju Teisingumo Teismas neturėjo duomenų, kad dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teisėjų būtų priimtas toks galutinis teismo sprendimas, konstatuota, jog galimi nacionalinės šio teisėjų skyrimo procedūros pažeidimai negali lemti prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepriimtumo. Teisingumo Teismas kartu akcentavo, kad kitokia išvada galėtų būti padaryta, jeigu ne tik prašymą pagal SESV 267 straipsnį oficialiai pateikusių vieno arba daugiau teisėjų asmeninė padėtis, bet ir kitos aplinkybės turėtų įtakos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo, kuriam priklauso šie teisėjai, veiklai ir taip pat kenktų šio teismo nepriklausomumui ir nešališkumui.

Dėl aplinkybių, susijusių su teisėjų paskyrimu į pareigas laikotarpiu, kai atitinkama valstybė dar nebuvo demokratinė, vertinant šio teisėjo (teismo) nepriklausomumą ir nešališkumą

Teisingumo Teismas, pasisakydamas dėl pirmosios grupės jam pateiktų klausimų, pirmiausia pažymėjo, kad jie susiję su aplinkybėmis, kurios visos susiklostė iki Lenkijos Respublikos įstojimo į Sąjungą dienos, o Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Sąjungos teisę tik tiek, kiek tai yra susiję su jos

taikymu naujojoje valstybėje narėje nuo šios įstojimo į Sąjungą momento. Tačiau nagrinėtu atveju klausimas, kurį turi spręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nėra susijęs su situacija, kurios visos pasekmės kilo iki Lenkijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą, nes nepaisant to, kad FO buvo paskirtas į teisėjo pareigas iki įstojimo, šiuo metu jis turi teisėjo statusą ir vykdo jį atitinkančias funkcijas.

Be to, nors valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso šių valstybių narių kompetencijai, vis dėlto įgyvendinamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų, įskaitant pareigą užtikrinti veiksmingos teisminės gynybos principo laikymąsi. Šiuo aspektu Teisingumo Teismas priminė, kad teismų nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimas, kuris yra neatsiejamas nuo teismo paskirties, yra teisės į veiksmingą teisminę gynybą ir pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmė, o ši teisė ypač svarbi, nes yra visų teisių, kurias teisės subjektai turi pagal Sąjungos teisę, apsaugos ir valstybių narių bendrų vertybių, nurodytų ESS 2 straipsnyje, tarp jų teisinės valstybės vertybės, išsaugojimo garantas. Nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimai visų pirma taikomi teismui, kuriam pagal valstybės narės teisę suteikta jurisdikcija taikant Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 ir 2 dalis nurodyti nutraukti nesąžiningų sąlygų naudojimą sutartyse, komercinės (ūkinės) veiklos subjektų sudaromose su vartotojais. Iš tiesų pastarojoje nuostatoje dar kartą patvirtinama vartotojų, manančių, kad nukentėjo nuo tokių sąlygų, teisė į veiksmingą teisinę gynybą.

Konstatavęs, kad turi jurisdikciją priimti sprendimą šiuo klausimu, Teisingumo Teismas dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytų iki įstojimo susiklosčiusių aplinkybių įtakos vėliau bylą nagrinėjančioje kolegijoje posėdžiaujančio teisėjo nepriklausomumui ir nešališkumui nurodė, kad tokia įtaka gali būti nustatyta tik tuo atveju, jei būtų įrodytas ryšys tarp nacionalinės teisės normų, kurioms galiojant susiklostė šios aplinkybės, ir šiuo metu teisės subjektams kylančių pagrįstų ir rimtų abejonių dėl atitinkamo teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo. Šiame kontekste Teisingumo Teismas priminė, jog Lenkijos Respublikai stojant į Europos Sąjungą buvo pripažinta, kad jos teismų sistema iš principo atitiko Sąjungos teisę. Tuo tarpu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė jokio konkretaus paaiškinimo, kodėl teisėjo, palikto eiti pareigas žlugus nedemokratiniam Lenkijos režimui, pirmojo paskyrimo, įvykusio dar valdant šiam režimui, sąlygos galėtų sukelti teisės subjektams pagrįstų ir rimtų abejonių dėl šio teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo vykdant teismines funkcijas, t. y. kodėl FO pirmojo paskyrimo į pareigas sąlygos galėtų leisti kokiam nors asmeniui, institucijai ar organizacijai šiuo metu daryti jam neleistiną įtaką. Teisingumo Teismo vertinimu, aplinkybių, susijusių su teisėjo pirmuoju paskyrimu į tokias pareigas valdant nedemokratiniam režimui, savaime negalima laikyti galinčiomis sukelti teisės subjektams pagrįstų ir rimtų abejonių dėl šio teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo vėliau vykdant teismines funkcijas.

Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Chartijos 47 straipsnis ir Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad aplinkybė, jog valstybėje narėje teisėją pirmą kartą arba vėliau (aukštesnės instancijos teisme) į pareigas paskyrė iki stojimo į Sąjungą šioje valstybėje narėje veikusio nedemokratinio režimo institucija, taip pat kad skiriant šį teisėją į pareigas teismuose po šio režimo žlugimo buvo atsižvelgiama, be kita ko, į valdant šiam režimui jo įgytą tarnybos stažą arba kad jis buvo davęs teisėjo priesaiką tik pirmą kartą skiriant teisėju valdant tam režimui, savaime negali sukelti teisės subjektams pagrįstų ir rimtų abejonių dėl šio teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo, taigi negali paneigti teismo kolegijos, kurioje jis posėdžiauja, turimo pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo statuso.

Dėl teisėjų skyrimo procedūros metu padarytų pažeidimų pobūdžio ir sunkumo vertinimo, sprendžiant dėl atitinkamo teisėjo (teismo) nepriklausomumo ir nešališkumo

Pakartojęs šiuo klausimu aktualią jurisprudenciją, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ne bet kokia klaida, kuri gali būti padaryta per teisėjo skyrimo procedūrą, gali sukelti abejonių dėl šio teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo, taigi ir dėl kolegijos, kurioje jis posėdžiauja, turimo „pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, statuso.

Kiek tai susiję su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo apibrėžta situacija, kai tam tikri valstybės narės teismo nariai buvo paskirti į šį teismą remiantis institucijos, sudarytos pagal teisės aktus, vėliau šios valstybės narės konstitucinio teismo pripažintus prieštaraujančiais konstitucijai, priimtais nutarimais, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis

Teismas) nenagrinęjo NTT nepriklausomumo, o teisės akto nuostatos, kurios buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai, iš esmės buvo susijusios su NTT narių kadencijos individualiu pobūdžiu ir vietų paskirstymo taisyklėmis, kuriomis remiantis šie nariai buvo atrenkami Lenkijos teismuose. Teisingumo Teismo vertinimu, vien šis prieštaravimo Konstitucijai pripažinimas savaime negali paneigti šios institucijos nepriklausomumo, taigi ir sukelti teisės subjektams abejonių dėl atitinkamų teisėjų nepriklausomumo nuo išorinių veiksnių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė jokių konkrečių įrodymų, galinčių patvirtinti tokių abejonių buvimą.

Tokią pačią išvadą Teisingumo Teismas padarė ir dėl situacijos, kai vieno iš valstybės narės teismo narių kandidatūrą į teisėjo pareigas atrinko institucija, kurios sudarymas pripažintas teisėtu, tačiau ji tai padarė per procedūrą, kuri tuo laikotarpiu nebuvo nei skaidri, nei vieša ir dėl kurios nebuvo galima pateikti skundo teisme. Iš tiesų iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nebuvo matyti, kad žlugus nedemokratiniam Lenkijos režimui sudaryta NTT nebuvo nepriklausoma nuo vykdomosios ir įstatymų leidžiamosios valdžios.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas sprendė, kad negalima teigti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytos aplinkybės gali įrodyti, kad buvo pažeistos pagrindinės teisėjų skyrimo taisyklės. Šie pažeidimai nėra tokio pobūdžio ir sunkumo, kad kiltų realus pavojus, jog kita valdžia, visų pirma vykdomoji, galės nepagrįstai pasinaudoti diskrecija, pažeisdama viso skyrimo proceso rezultata, ir dėl to teisės subjektams kils rimtų ir pagrįstų abejonių dėl atitinkamo teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo.

Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Chartijos 47 straipsnis ir Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiama pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu pripažinti valstybės narės teismo kolegijos, kurioje posėdžiauja teisėjas, pirmą kartą arba vėliau (aukštesnės instancijos teisme) į teisėjo pareigas paskirtas jo kandidatūrą atrinkus institucijai, sudarytai remiantis teisės akto nuostatomis, kurias vėliau šios valstybės narės konstitucinis teismas pripažino prieštaraujančiomis konstitucijai, arba jo kandidatūrą į teisėjo pareigas atrinkus teisėtai sudarytai institucijai, tačiau per procedūrą, kuri nebuvo nei skaidri, nei vieša ir dėl kurios nebuvo galima pateikti skundo teisme.

[Prieiga internete](#)